กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

รายงานเฝ้าระวัง
การตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น
พ.ศ. 2561
Teenage Pregnancy Surveillance Report,
2018

รายงานเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561

Teenage Pregnancy Surveillance Report, 2018

รายงานเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561
Teenage Pregnancy Surveillance Report, 2018

ที่ปรึกษา	นายแพทย์กิตติพงศ์ แซ่เจ็ง	นายแพทย์บุญฤทธิ์ สุขรัตน์
	นายแพทย์ประวิช ชวชลาศัย	นายแพทย์มนัส รามเกียรติศักดิ์
บรรณาธิการ	นางปิยะรัตน์ เอี่ยมคง	นางสาวกมลชนก คชฤทธิ์
จัดทำต้นฉบับ	นายสมสุข โสภาวนิตย์	นางสาวพิมลพร ธิชากรณ์
	นางสาวอารีรัตน์ จันทร์ลำภู	นางสาวลดาวัลย์ จิตขาว
	นางสาวศุภรานันท์ ยุทธโกวิท	นางสาวนุชนาฎ ชิดตะคุ
	นางสาวสุภาพร สมบัติ	นางสาวพิมพ์ภิกา ยะคำป้อ

ผลิตและเผยแพร่ สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561 เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Serial Cross Sectional Study) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น อธิบายลักษณะพื้นฐานของแม่วัยรุ่นทางด้านสังคมและผู้เกี่ยวข้อง สาเหตุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น กลุ่มเป้าหมาย คือ หญิงที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่มารับบริการฝากครรภ์ และบริการตรวจหลังคลอด ในโรงพยาบาลทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในพื้นที่เฝ้าระวังฯ ของช่วงเวลาที่กำหนด โดยยินยอมตอบแบบสอบถามทั้งหมด 62 จังหวัด เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการบันทึกข้อมูลเฝ้าระวังฯ รูปแบบ web databases แบบออนไลน์ ดำเนินการเก็บข้อมูลในหญิงตั้งครรภ์ตามรายละเอียดการคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการที่มารับบริการฝากครรภ์ ในช่วงเดือนเมษายน – พฤษภาคม ของทุกปี (วันที่ 1 เมษายน – 31 พฤษภาคม) โดยผู้ป่วยเป็นผู้ตอบแบบสอบถามเอง หรือเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลที่ผ่านการอบรมในกรณีที่ผู้ป่วยไม่สามารถตอบแบบสอบถามด้วยตัวเองได้ ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด - ต่ำสุด ผลการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561 มีดังต่อไปนี้

แม่วัยรุ่นทั้งหมดที่ยินยอมตอบแบบสอบถามโดยสมัครใจ จำนวน 9,580 ราย จำแนกเป็นแม่วัยรุ่นที่มารับบริการฝากครรภ์ ร้อยละ 80.5 และบริการหลังคลอด ร้อยละ 19.5 เฉลี่ยอายุ 17 ปี นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 93.1 มีสถานภาพสมรสคู่หรือปัจจุบันอยู่กินด้วยกัน ร้อยละ 91.9 ส่วนมากเป็นการอยู่กินด้วยกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส ประวัติก่อนตั้งครรภ์ พบแม่วัยรุ่นเป็นนักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 51.0 ซึ่งหลังจากตั้งครรภ์ แม่วัยรุ่นที่เรียนในระบบนั้น หยุดเรียนหรือลาออก ร้อยละ 37.3 ส่วนแม่วัยรุ่นก่อนตั้งครรภ์ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา พบว่า ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 45.9 รองลงมาคือ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 31.2 หลังจากตั้งครรภ์แล้ว ไม่ได้ประกอบอาชีพหรือเป็นแม่บ้านเพิ่มเป็น ร้อยละ 58.3 รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 22.5 ในส่วนของรายได้ แม่วัยรุ่นมีรายได้ประจำ ร้อยละ 62.4 (ประมาณ 5,001 - 10,000 บาท ต่อเดือน) ซึ่ง ร้อยละ 53.9 ได้รับรายได้จากสามีหรือเพื่อนชาย

แม่วัยรุ่นทั้งหมด ร้อยละ 51.6 ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ครั้งนี้ เมื่อพิจาณาตามรายอายุ สถานะการศึกษาและศาสนา พบว่าแม่วัยรุ่นที่มีอายุน้อยไม่ตั้งใจตั้งครรภ์สูงกว่าแม่วัยรุ่นที่อายุมาก แม่วัยรุ่นที่เป็นนักเรียนนักศึกษาไม่ตั้งใจตั้งครรภ์สูงกว่าแม่วัยรุ่นที่ไม่ใช่นักเรียนนักศึกษา และแม่วัยรุ่นที่นับถือผีตั้งใจตั้งครรภ์สูงสุด ร้อยละ 100.0 รองลงมาคือแม่วัยรุ่นที่นับถือศาสนาอิสลาม ในเรื่องของการคุมกำเนิดก่อนการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่นที่ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ พบว่าไม่มีการคุมกำเนิด ร้อยละ 45.5 สาเหตุเพราะมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ตั้งใจและไม่รู้จักวิธีคุมกำเนิดเป็นส่วนใหญ่ ส่วนแม่วัยรุ่นที่คุมกำเนิดมี ร้อยละ 54.6 ส่วนมากเป็นการคุมกำเนิดด้วยวิธีชั่วคราวเพียงชนิดเดียว ซึ่งมีแม่วัยรุ่นที่ใช้ยาฝังคุมกำเนิด มีเพียง ร้อยละ 1.3 ตั้งครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ยประมาณ 17 ปี ฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์ 12 - 24 สัปดาห์ ร้อยละ 54.2 และการตั้งครรภ์ครั้งนี้เป็นการตั้งครรภ์ซ้ำ ร้อยละ 13.1

แม่วัยรุ่นที่มารับบริการฝากครรภ์ ก่อนตั้งครรภ์อาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 40.6 หลังจากที่ตั้งครรภ์แล้ว พบว่าอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา ร้อยละ 36.8 หลังจากคลอดบุตรแล้ว วางแผนที่จะเลี้ยงบุตรด้วยตนเอง ร้อยละ 70.8 แต่มีแม่วัยรุ่น 2 ราย ที่วางแผนจะยกบุตรให้บ้านเด็กกำพร้าและให้บุตรเข้าสถานสงเคราะห์การวางแผนดำเนินชีวิตแม่วัยรุ่นกลุ่มที่ก่อนตั้งครรภ์เป็นนักเรียน นักศึกษา ในระบบโรงเรียน วางแผนกลับไปเรียนต่อ ร้อยละ 48.4 วางแผนอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงลูก ร้อยละ 39.2 ส่วนกลุ่มที่ก่อนตั้งครรภ์เป็นนักเรียน นักศึกษานอกระบบโรงเรียน กลุ่มที่ไม่ได้ประกอบชีพ และกลุ่มที่ประกอบอาชีพ ส่วนมากวางแผนอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร ร้อยละ 48.1, 63.0 และ 71.0 ตามลำดับ ในช่วงระหว่างการตั้งครรภ์ มีแม่วัยรุ่นต้องการความช่วยเหลือ ร้อยละ 47.8 ส่วนมากต้องการความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในระยะตั้งครรภ์และค่าใช้จ่ายในการฝากครรภ์และการคลอด ส่วนระยะหลังคลอดนั้น มีแม่วัยรุ่นต้องการความช่วยเหลือ ร้อยละ 65.5 คาดว่าต้องการความช่วยเหลือในด้านความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรมากที่สุด รองลงมาคือ

ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดและการดูแลตนเองหลังคลอด ส่วนการวางแผนคุมกำเนิดหลังคลอด แม่วัยรุ่นที่มีการวางแผนเกี่ยวกับการคุมกำเนิดหลังคลอดไว้แล้ว เลือกที่จะคุมกำเนิด ร้อยละ 85.5 ด้วยยาฝังคุมกำเนิดมากที่สุด รองลงมาคือ ยาฉีดคุมกำเนิด และยาเม็ดคุมกำเนิด เป็นต้น ส่วนกลุ่มที่วางแผนจะไม่คุมกำเนิด สาเหตุส่วนมากเพราะต้องการมีบุตรอีก และกังวลเรื่องผลข้างเคียงของวิธีการคุมกำเนิด

แม่วัยรุ่นที่มารับบริการหลังคลอด ก่อนตั้งครรภ์อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา ร้อยละ 43.4 ส่วนหลังคลอดอาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 36.8 และเลี้ยงบุตรด้วยตนเอง ร้อยละ 73.6 โดยมีบิดามารดาของแม่วัยรุ่นเองเป็นผู้ช่วยดูแลบุตร ร้อยละ 44.9 และสามีหรือเพื่อนชาย ร้อยละ 34.3 การดำเนินชีวิตหลังคลอดของแม่วัยรุ่น พบว่าส่วนมากอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงลูก ส่วนแม่วัยรุ่นที่เป็นนักเรียนนักศึกษาในระบบกลับไปเรียนต่อเพียง ร้อยละ 45.0 หลังคลอดมีการคุมกำเนิด ร้อยละ 87.6 ด้วยยาฝังคุมกำเนิด ร้อยละ 57.4 และยาฉีดคุมกำเนิด ร้อยละ 26.5 ซึ่งในกลุ่มที่วางแผนจะไม่คุมกำเนิด มีสาเหตุเพราะแยกทางกับสามีหรือเพื่อนชาย ส่วนข้อมูลการคลอดและสุขภาพของทารก มีแม่วัยรุ่นที่คลอดก่อนกำหนด ณ อายุครรภ์ต่ำกว่า 37 สัปดาห์ ร้อยละ 11.3 คลอดปกติทางช่องคลอด ร้อยละ 81.2 น้ำหนักทารกแรกเกิดต่ำกว่า 2,500 กรัม ร้อยละ 11.3 และคะแนน Apgar score เกือบทั้งหมดมีคะแนนมากกว่า 7 คะแนน ทั้งนาทีที่ 1 และ นาทีที่ 5 ร้อยละ 96.7 และ 99.5 ตามลำดับ

ผลการเฝ้าระวังครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ควรพัฒนารูปแบบและคุณภาพของระบบบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่คลอบคลุมทุกบริการที่จำเป็นทุกด้านที่เป็นมิตรและได้รับสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาค และจัดให้มีบริการให้คำปรึกษาการวางแผนครอบครัวในการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในทุกกลุ่มอายุ และแนวทางการจัดบริการอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่น ในโรงพยาบาลทุกแห่ง และมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการจัดบริการอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่นให้แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้โรงพยาบาลทุกแห่งดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ.2560 - 2569 ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559 เพื่อลดปัญหาการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น

คำนำ

กรมอนามัย โดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ ได้ตระหนักถึงปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่ส่งผลกระทบในหลาย ๆ มิติ จึงได้ดำเนินการพัฒนาระบบเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นขึ้น เพื่อศึกษาสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ลักษณะพื้นฐานของแม่วัยรุ่นทางด้านสังคมและผู้ที่เกี่ยวข้อง สาเหตุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เพื่อนำผลการศึกษามาใช้กำหนดมาตรการในการลดอุบัติการณ์และกำหนดนโยบายในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาต่อไป โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในหญิงที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่มารับบริการฝากครรภ์ในโรงพยาบาลทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ให้ความยินยอมในการตอบแบบสอบถามในพื้นที่เฝ้าระวังฯ จำนวน 62 จังหวัด

รายงานการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561 ฉบับนี้ ได้ดำเนินการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเพื่อศึกษาสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น อธิบายลักษณะพื้นฐานของแม่วัยรุ่นทางด้านสังคมและผู้ที่เกี่ยวข้อง สาเหตุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

รายงานการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นฯ ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีจากการทำงานอย่างเข้มแข็งของเครือข่ายเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นฯ ซึ่งประกอบด้วย ศูนย์อนามัยที่ 1 - 12 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและโรงพยาบาลเอกชน ทั้ง 62 จังหวัด

กรมอนามัย โดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการเก็บและบันทึกข้อมูลเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นฯ ครั้งนี้ หวังว่ารายงานการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561 ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลข่าวสารของการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นไปใช้ในการพัฒนางานสาธารณสุข การวางแผน การติดตามการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาสาธารณสุข หากมีข้อเสนอแนะหรือข้อสังเกตที่จะเป็นประโยชน์ กรุณาแจ้งให้กลุ่มบริหารยุทธศาสตร์สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ทราบด้วยจะเป็นพระคุณยิ่ง คณะผู้จัดทำยินดีน้อมรับฟังคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากท่านเพื่อการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์

กรมอนามัย

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	**4**
คำนำ	**6**
ส่วนที่ 1 รายงานเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561	
บทนำ	14
วัตถุประสงค์	15
การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น ณ จุดฝากครรภ์	
นิยามการเฝ้าระวัง	15
ประชากรเฝ้าระวัง	15
พื้นที่เฝ้าระวัง	16
ระยะเวลาดำเนินการเฝ้าระวัง	16
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	16
การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น ณ จุดตรวจหลังคลอด	
นิยามการเฝ้าระวัง	16
ประชากรเฝ้าระวัง	17
พื้นที่เฝ้าระวัง	17
ระยะเวลาดำเนินการเฝ้าระวัง	17
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	17
ส่วนที่ 2 ผลการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561	
1. แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของแม่วัยรุ่น	21
1.2 ข้อมูลแม่วัยรุ่นกับครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้อง	25
1.3 ประวัติการตั้งครรภ์	28
1.4 บุคคลแรกที่บอกให้ทราบ บุคคลที่ปรึกษา และผู้ให้การดูแลในการตั้งครรภ์ครั้งนี้	33
2. กลุ่มแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์	
2.1 การใช้สิทธิการรักษาระหว่างฝากครรภ์ และการวางแผนคุมกำเนิดหลังคลอดของแม่วัยรุ่น	34
2.2 การวางแผนการเลี้ยงดูบุตรหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์	36
2.3 ความต้องการการช่วยเหลือด้านต่างๆ ของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์	38
3. กลุ่มแม่วัยรุ่นที่มารับบริการหลังคลอด	
3.1 การดำเนินชีวิตหลังคลอด	39
3.2 ข้อมูลสุขภาพมารดาและทารก	41
3.3 การคุมกำเนิดและความมั่นใจในการเลี้ยงบุตร	43
สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	**45**
เอกสารอ้างอิง	**48**
ส่วนที่ 3 ภาคผนวก	**50**

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแม่วัยรุ่นจำแนกตามประเภทการรับบริการในสถานบริการ พ.ศ. 2561 21
ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละแม่วัยรุ่นที่มารับบริการจำแนกตามอายุ พ.ศ. 2561 21
ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละแม่วัยรุ่นที่มารับบริการจำแนกตามศาสนา พ.ศ. 2561 22
ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละแม่วัยรุ่นที่มารับบริการจำแนกตามสถานภาพสมรส พ.ศ. 2561 22
ตารางที่ 5 สถานะการศึกษาและอาชีพก่อนตั้งครรภ์ พ.ศ. 2561 22
ตารางที่ 6 สถานะการศึกษาขณะตั้งครรภ์หรือหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่ก่อนตั้งครรภ์มีสถานะเป็นนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2561 23
ตารางที่ 7 อาชีพปัจจุบันของแม่วัยรุ่นในกลุ่มที่หยุดเรียน/ลาออก หรือพักการศึกษาชั่วคราว พ.ศ. 2561 23
ตารางที่ 8 อาชีพปัจจุบันของแม่วัยรุ่น กลุ่มที่ก่อนตั้งครรภ์ไม่ใช่นักเรียน/นักศึกษา พ.ศ. 2561 24
ตารางที่ 9 รายได้ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561 24
ตารางที่ 10 แหล่งที่มาของรายได้ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561 24
ตารางที่ 11 บุคคลหรือสถานที่ ที่แม่วัยรุ่นในกลุ่มที่มาฝากครรภ์พักอาศัยด้วย ในระหว่างก่อนตั้งครรภ์และขณะตั้งครรภ์ พ.ศ. 2561 25
ตารางที่ 12 บุคคลหรือสถานที่ ที่แม่วัยรุ่นในกลุ่มหลังคลอดพักอาศัยด้วย ในระหว่างก่อนตั้งครรภ์และหลังคลอด พ.ศ. 2561 25
ตารางที่ 13 สัมพันธภาพในครอบครัวของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561 26
ตารางที่ 14 ข้อมูลทั่วไปของสามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561 26
ตารางที่ 15 ความตั้งใจในการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561 28
ตารางที่ 16 ความตั้งใจในการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น จำแนกตามอายุ พ.ศ. 2561 28
ตารางที่ 17 ความตั้งใจในการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่นจำแนกตามสถานะการศึกษา พ.ศ. 2561 28
ตารางที่ 18 ความตั้งใจในการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น จำแนกตามศาสนา พ.ศ. 2561 29
ตารางที่ 19 การคุมกำเนิดของแม่วัยรุ่นที่ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ พ.ศ. 2561 29
ตารางที่ 20 ประวัติการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ของแม่วัยรุ่นก่อนการตั้งครรภ์และสามีหรือเพื่อนชาย พ.ศ.2561 30
ตารางที่ 21 บุคคลใกล้ชิดของแม่วัยรุ่นที่มีประวัติการตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี พ.ศ. 2561 31
ตารางที่ 22 อายุมารดาของแม่วัยรุ่นเมื่อมีบุตรคนแรก พ.ศ. 2561 31
ตารางที่ 23 ข้อมูลการฝากครรภ์ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561 32
ตารางที่ 24 บุคคลแรกที่บอกให้ทราบ บุคคลที่ปรึกษา และผู้ให้การดูแลในการตั้งครรภ์ครั้งนี้ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561 33
ตารางที่ 25 การใช้สิทธิการรักษาของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ พ.ศ. 2561 34
ตารางที่ 26 การวางแผนคุมกำเนิดหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ พ.ศ. 2561 35
ตารางที่ 27 การวางแผนการเลี้ยงดูบุตรหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ พ.ศ. 2561 36
ตารางที่ 28 บุคคลหลักที่แม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์วางแผนให้เป็นผู้เลี้ยงดูบุตร พ.ศ. 2561 37
ตารางที่ 29 ความต้องการการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ พ.ศ. 2561 38

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 30 การเลี้ยงดูบุตรหลังคลอดของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561	39
ตารางที่ 31 ผู้ที่ช่วยเลี้ยงดูบุตรหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่เลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง พ.ศ. 2561	39
ตารางที่ 32 การดำเนินชีวิตหลังคลอดบุตรของแม่วัยรุ่น จำแนกตามกลุ่มอาชีพของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561	40
ตารางที่ 33 ข้อมูลสุขภาพของมารดาและทารก พ.ศ. 2561	41
ตารางที่ 34 การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของแม่วัยรุ่นหลังคลอด พ.ศ. 2561	42
ตารางที่ 35 การคุมกำเนิดของแม่วัยรุ่นหลังคลอด พ.ศ. 2561	43
ตารางที่ 36 ความมั่นใจในการเลี้ยงบุตรของแม่วัยรุ่นหลังคลอด ที่เลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง พ.ศ. 2561	44

ส่วนที่ 1

รายงานเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561

รายงานเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561

บทนำ

"วัยรุ่น" หมายถึงกลุ่มอายุ 10 - 19 ปี ซึ่งเป็นวัยที่มีสุขภาพดีกว่าวัยอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม วัยรุ่นจำนวนหนึ่งกลับต้องเสียชีวิตก่อนวัยอันควรซึ่งมีสาเหตุมาจากอุบัติเหตุ การฆ่าตัวตาย ความรุนแรง รวมถึงภาวะแทรกซ้อนที่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่น ซึ่งประเทศต่าง ๆ ให้ความสนใจเป็นอย่างมากและพยายามหาวิธีแก้ไข คือการตั้งครรภ์ที่ไม่ตั้งใจ (Unintended pregnancy) ซึ่งในปัจจุบันการตั้งครรภ์ในสตรีวัยรุ่นมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นเรื่องที่ทั่วโลกให้ความสำคัญและตื่นตัวที่จะหามาตรการป้องกันและแก้ไข การวัดอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งรวมถึงการตั้งครรภ์ที่สิ้นสุดลงการคลอดมีชีพ (Live birth) การคลอดไร้ชีพ (Stillbirth) การทำแท้ง (Induced abortion) และการแท้งเอง (Miscarriage) เป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติในหลายประเทศ องค์การระหว่างประเทศ เช่น องค์การสหประชาชาติ และองค์การอนามัยโลก จึงได้ใช้อัตราคลอดในวัยรุ่นอายุ 15 - 19 ปี (Adolescent Birth Rate) ในการติดตามสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแทนอัตราการตั้งครรภ์ ข้อมูลล่าสุดจาก World Health Statistics 2012 Revision องค์การสหประชาชาติได้ประมาณว่าอัตราคลอดในวัยรุ่น 15 - 19 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2549 - 2553 เฉลี่ยอยู่ที่ 48.9 ต่อประชากรหญิงอายุ 15 - 19 ปี 1,000 คน อย่างไรก็ตามอัตราคลอดในวัยรุ่นอายุ 15 - 19 ปี มีความแตกต่างกันอย่างมากในแต่ละภูมิภาคของโลก โดยทวีปแอฟริกามีอัตราเฉลี่ยสูงถึง 103.6 ในขณะที่ทวีปยุโรปมีค่าเฉลี่ยต่ำเพียง 19.2 เท่านั้น และในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีอัตรา 33 ต่อประชากรหญิงอายุเดียวกัน 1,000 คน

ในขณะที่ภาพรวมการเกิดของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง แต่การคลอดที่เกิดจากผู้หญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี กลับเพิ่มขึ้น จากรายงานสถิติสาธารณสุขไทยประจำปีพบว่า อัตราการคลอดของมารดาอายุ 15 - 19 ปี ณ พ.ศ. 2543 เท่ากับ 31.1 ต่อประชากรหญิง 1,000 คน และเพิ่มสูงถึง 53.8 ต่อประชากรหญิง 1,000 คน ในปี พ.ศ. 2555 เมื่อเปรียบเทียบตัวเลขการคลอดของวัยรุ่นในกลุ่มประเทศใกล้เคียง นับว่าน่าตกใจที่ประเทศไทยมีอัตราการคลอดของวัยรุ่นหญิงอายุ 15 - 19 ปี อยู่ในระดับสูง ขณะที่ประเทศญี่ปุ่น เกาหลี จีน สิงค์โปร์มีเพียง 2 - 6 ราย ต่อ 1,000 คน อัตราการคลอดในวัยรุ่นของประเทศไทยยังคงจัดอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาน้อย (Less developed regions) ใกล้เคียงกับประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ กัมพูชา ติมอร์ และหลายประเทศในยุโรป นับว่าอัตราการคลอดในวัยรุ่นของไทยสูงกว่าของประเทศในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิคที่มีค่าเฉลี่ยที่ 16 ต่อ 1,000 คน

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเกิดจากปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกันหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นประเพณีวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ความยากจน การขาดโอกาสด้านการศึกษา การมีเพศสัมพันธ์จากอิทธิพลของการใช้แอลกอฮอล์และสารเสพติด การไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์ การขาดความรู้ความเข้าใจในการคุมกำเนิด การใช้วิธีการคุมกำเนิดที่ไม่ถูกต้อง แรงกดดันจากเพื่อนที่เคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อน การถูกล่วงละเมิดทางเพศรวมถึงการข่มขืน ถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์และความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กัน ก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญคือ การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เพราะถ้าหากวัยรุ่นกลุ่มนี้มีการตั้งครรภ์ ปัญหาที่พบตามมาคือ ต้องหยุดหรือออกจากการศึกษา ส่งผลกระทบให้ประเทศขาดบุคลากรที่มีคุณภาพ เกิดปัญหาบุตรที่ไม่ต้องการ และนำไปสู่การลักลอบทำแท้งมากขึ้น เสี่ยงต่อการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ การติดเชื้อเอชไอวี เป็นภาระทางเศรษฐกิจ เรื่องค่ารักษาพยาบาลขณะตั้งครรภ์ การคลอดบุตร และการเลี้ยงดูบุตร เนื่องจากไม่มีงานทำ การตั้งครรภ์และการคลอดในวัยรุ่นส่งผลกระทบต่อทุกมิติของชีวิตเด็กและครอบครัว และยังส่งผลกระทบข้ามรุ่นสู่ลูกที่เกิดมา (Intergenerational Impact) ซึ่งมีหลักฐานสนับสนุนว่าบุตรสาวของแม่วัยรุ่น มีโอกาสตั้งครรภ์และกลายเป็นแม่วัยรุ่นสูงถึงร้อยละ 33 สำหรับบุตรสาวที่เกิดจากแม่อายุ 17 ปีหรือน้อยกว่า และร้อยละ 17 สำหรับบุตรสาวที่เกิดจากแม่อายุ 18 - 19 ปี เปรียบเทียบกับร้อยละ 11 กรณีบุตรสาวที่เกิดจากแม่อายุ 20 ปีหรือมากกว่าจะตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

กรมอนามัย โดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ ตระหนักถึงปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่ส่งผลกระทบในหลาย ๆ มิติ จึงได้ดำเนินการจัดตั้งระบบเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นขึ้น เพื่อศึกษาสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ลักษณะพื้นฐานของแม่วัยรุ่นทางด้านสังคมและผู้ที่เกี่ยวข้อง สาเหตุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เพื่อนำผลการศึกษามาใช้กำหนดมาตรการในการลดอุบัติการณ์และกำหนดนโยบายในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
2. เพื่ออธิบายลักษณะพื้นฐานของแม่วัยรุ่นทางด้านสังคมและผู้ที่เกี่ยวข้อง สาเหตุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น ณ จุดฝากครรภ์ (พ.ศ.2561)

Teenage Pregnancy Surveillance (ANC)

นิยามการเฝ้าระวัง

อาสาสมัคร หมายถึง หญิงที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่มารับบริการฝากครรภ์ในโรงพยาบาลทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในพื้นที่เฝ้าระวังฯ ในช่วงเวลาที่กำหนด ที่ยินยอมโดยสมัครใจในการตอบแบบสอบถาม

อายุต่ำกว่า 20 ปี หมายถึง อายุไม่เกิน 19 ปี 11 เดือน 29 วัน

สถานบริการสาธารณสุขในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หมายถึง โรงพยาบาลมหาราช โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพในสังกัดกรมอนามัย

สถานบริการสาธารณสุขนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หมายถึง โรงพยาบาลนอกเหนือจากโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่กล่าวมา

เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล หมายถึง พยาบาลวิชาชีพหรือบุคลากรสาธารณสุขที่ผ่านการอบรมการเก็บข้อมูลจากโครงการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นแล้ว

ประชากรเฝ้าระวัง

การคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ (Inclusion criteria)

หญิงที่มีอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ ที่มารับบริการฝากครรภ์ในโรงพยาบาล ทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในเดือนเมษายน – พฤษภาคม (1 เมษายน – 31 พฤษภาคม) และยินยอมในการตอบแบบสอบถามด้วยความสมัครใจ

การแยกอาสาสมัครออกจากโครงการ (Exclusion criteria)

1. สติไม่ดี
2. เป็นใบ้หรือไม่สามารถสื่อสารได้

การให้เลิกจากการศึกษา (Discontinuation criteria)

อาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการและให้ความยินยอมในการตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ต่อมาภายหลังในระหว่างการดำเนินการเก็บข้อมูล หากอาสาสมัครคนใดที่มีความคับข้องใจ ลำบากใจที่จะตอบข้อมูลในแบบสอบถาม หรือมีความต้องการที่จะออกจากโครงการไม่ว่าด้วยกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น อาสาสมัครสามารถออกจากโครงการได้ และจะไม่เกิดผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้นต่ออาสาสมัคร หรือหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเก็บข้อมูลแล้ว อาสาสมัครมีความต้องการที่จะออกจากโครงการไม่ว่าด้วยกรณีใด ๆ อาสาสมัครสามารถแสดงความจำนงต่อผู้เก็บข้อมูล โดยผู้เก็บข้อมูลยินยอมให้อาสาสมัครออกจากโครงการและจะไม่ใช้ข้อมูลจากอาสาสมัครดังกล่าวในการวิเคราะห์และแปลผลแต่อย่างใด

พื้นที่เฝ้าระวัง

การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Serial Cross Sectional Study) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คัดเลือกจังหวัดและโรงพยาบาลที่สนใจเข้าร่วมโครงการเฝ้าระวังฯ

ระยะเวลาดำเนินการเฝ้าระวัง

ดำเนินการเก็บข้อมูลในหญิงตั้งครรภ์ตามรายละเอียดการคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการที่มารับบริการฝากครรภ์ ในช่วงเดือนเมษายน – พฤษภาคม ของทุกปี (วันที่ 1 เมษายน – 31 พฤษภาคม)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม “โครงการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น”

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พัฒนาจากการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือรายงานสถานการณ์แม่วัยรุ่น และข้อคำถามถึงสถานการณ์การตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น และได้ทดลองใช้แบบสอบถามในโรงพยาบาลของรัฐ จำนวน 5 แห่ง และปรับปรุงแบบสอบถามให้สามารถใช้ได้ง่ายและผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจในข้อคำถามมากขึ้น

แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน และข้อมูลจากแฟ้มประวัติ 1 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของแม่วัยรุ่น บุคคลในครอบครัว ข้อมูลก่อนการตั้งครรภ์ แผนการดูแลระหว่างตั้งครรภ์และคลอด และแผนการดำเนินชีวิตหลังคลอด

ส่วนที่ 3 ความต้องการความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ

2. โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการบันทึกข้อมูลเฝ้าระวังฯ ในรูปแบบ Web databases

การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น ณ จุดตรวจหลังคลอดหรือมารับบริการหลังคลอด (พ.ศ.2561) Teenage Pregnancy Surveillance (PP)

นิยามการเฝ้าระวัง

อาสาสมัคร หมายถึง หญิงที่มารับบริการหลังคลอดตั้งแต่ 1 เดือน หรือ 1 เดือนครึ่ง ถึงบุตรอายุ ไม่เกิน 1 ปี ในโรงพยาบาลทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่อายุเมื่อคลอดต่ำกว่า 20 ปี และยินยอมโดยการสมัครใจเข้าร่วมโครงการและตอบแบบสอบถาม

อายุเมื่อคลอดต่ำกว่า 20 ปี หมายถึง อายุเมื่อคลอดไม่เกิน 19 ปี 11 เดือน 29 วัน

สถานบริการสาธารณสุขในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หมายถึง โรงพยาบาลมหาราช โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพในสังกัดกรมอนามัย

สถานบริการสาธารณสุขนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หมายถึง โรงพยาบาลนอกเหนือจากโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่กล่าวมา

เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล หมายถึง พยาบาลวิชาชีพที่ผ่านการอบรมการเก็บข้อมูลจากโครงการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นแล้ว

ประชากรเฝ้าระวัง

การคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ (Inclusion criteria)

หญิงที่มารับบริการตรวจหลังคลอด ในโรงพยาบาลทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในเดือนเมษายน – พฤษภาคม (1 เมษายน – 31 พฤษภาคม) ของทุกปี ที่อายุเมื่อคลอดต่ำกว่า 20 ปี และยินยอมโดยการสมัครใจเข้าร่วมโครงการและตอบแบบสอบถาม

การแยกอาสาสมัครออกจากโครงการ (Exclusion criteria)

1. สติไม่ดี
2. เป็นใบ้หรือไม่สามารถสื่อสารได้

การให้เลิกจากการศึกษา (Discontinuation criteria)

อาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการและให้ความยินยอมในการตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ต่อมาภายหลังในระหว่างการดำเนินการเก็บข้อมูล หากอาสาสมัครคนใดที่มีความคับข้องใจ ลำบากใจที่จะตอบข้อมูลในแบบสอบถาม หรือมีความต้องการที่จะออกจากโครงการไม่ว่าด้วยกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น อาสาสมัครสามารถออกจากโครงการได้ และจะไม่เกิดผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้นต่ออาสาสมัคร หรือหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเก็บข้อมูลแล้ว อาสาสมัครมีความต้องการที่จะออกจากโครงการไม่ว่าด้วยกรณีใด ๆ ทั้งสิ้นอาสาสมัครสามารถแสดงความจำนงต่อผู้เก็บข้อมูล โดยผู้เก็บข้อมูลยินยอมให้อาสาสมัครออกจากโครงการและจะไม่ใช้ข้อมูลจากอาสาสมัครดังกล่าวในการวิเคราะห์และแปลผลแต่อย่างใด

พื้นที่เฝ้าระวัง

การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Serial Cross Sectional Study) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และคัดเลือกจังหวัดที่สนใจเข้าร่วมโครงการ

ระยะเวลาดำเนินการเฝ้าระวัง

ดำเนินการเก็บข้อมูลในหญิงตั้งครรภ์ตามรายละเอียดการคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการที่มารับบริการฝากครรภ์ ในช่วงเดือนเมษายน – พฤษภาคม ของทุกปี (วันที่ 1 เมษายน – 31 พฤษภาคม)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม “โครงการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น”

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พัฒนาจากการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือรายงานสถานการณ์แม่วัยรุ่น และข้อคำถามถึงสถานการณ์การตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น และได้ทดลองใช้แบบสอบถามในโรงพยาบาลของรัฐ จำนวน 5 แห่ง และปรับปรุงแบบสอบถามให้สามารถใช้ได้ง่ายและผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจในข้อคำถามมากขึ้น

แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน และข้อมูลจากแฟ้มประวัติ 1 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของแม่วัยรุ่น บุคคลในครอบครัว ข้อมูลก่อนการตั้งครรภ์ แผนการดูแลระหว่างตั้งครรภ์และคลอด และแผนการดำเนินชีวิตหลังคลอด

ส่วนที่ 3 ข้อมูลของมารดาและทารก

2. โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการบันทึกข้อมูลเฝ้าระวังฯ รูปแบบ web databases

ส่วนที่ 2

ผลการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561

การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561

พ.ศ. 2561 สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นที่มารับบริการในสถานบริการ จำนวน 417 แห่ง ใน 62 จังหวัด ซึ่งมีแม่วัยรุ่นสัญชาติไทยมารับบริการ จำนวนทั้งสิ้น 9,580 ราย โดยจำแนกเป็นมารับบริการฝากครรภ์ จำนวน 7,713 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.5 และมารับบริการหลังคลอด จำนวน 1,867 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.5 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแม่วัยรุ่นจำแนกตามประเภทการรับบริการในสถานบริการ พ.ศ. 2561

ประเภทการรับบริการ	แม่วัยรุ่น	
	จำนวน	ร้อยละ
	n = 9,580	
ฝากครรภ์	7,713	80.5
หลังคลอด	1,867	19.5

1. แม่วัยรุ่นทั้งหมด

1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของแม่วัยรุ่น

แม่วัยรุ่นที่มารับบริการทั้งหมด พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในอายุช่วง 16 - 19 ปี ร้อยละ 85.9 โดยมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 17 ปี (ตารางที่ 2) นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 93.1 (ตารางที่ 3) และมีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 91.9 โดยส่วนมากเป็นการอยู่กินด้วยกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละแม่วัยรุ่นที่มารับบริการจำแนกตามอายุ พ.ศ. 2561

อายุ (ปี)	แม่วัยรุ่นทั้งหมด		ฝากครรภ์		หลังคลอด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	n = 9,464		n = 7,613		n = 1,851	
< 15	401	4.2	351	4.6	50	2.7
11	1	0.01	1	0.01	0	0.0
12	7	0.1	7	0.1	0	0.0
13	67	0.7	60	0.8	7	0.4
14	326	3.4	283	3.7	43	2.3
15 - 19	9,063	95.8	7,262	95.4	1,801	97.3
15	940	9.9	769	10.1	171	9.2
16	1,561	16.5	1,265	16.6	296	16.0
17	2,086	22.0	1,678	22.0	408	22.0
18	2,295	24.3	1,844	24.2	451	24.4
19	2,181	23.1	1,706	22.4	475	25.7
$\bar{X}$ ± S.D.	17.2 ± 1.4		17.2 ± 1.5		17.3 ± 1.4	

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละแม่วัยรุ่นที่มารับบริการจำแนกตามศาสนา พ.ศ. 2561

ศาสนา	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n = 9,572	
พุทธ	8,915	93.1
อิสลาม	575	6.0
คริสต์	79	0.8
นับถือผี	3	0.03

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละแม่วัยรุ่นที่มารับบริการจำแนกตามสถานภาพสมรส พ.ศ. 2561

สถานภาพสมรส	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n = 9,492	
คู่ (ปัจจุบันอยู่กินด้วยกัน)	8,719	91.9
จดทะเบียนสมรส	205	2.3
ไม่ได้จดทะเบียนสมรส	8,508	97.6
ไม่ระบุ	6	0.1
โสด	381	4.0
หย่า/แยกกันอยู่/เลิกกัน	377	4.0
หม้าย	15	0.1

แม่วัยรุ่นทั้งหมด จำนวน 9,580 ราย มีจำนวน 9,486 ราย ที่ระบุสถานะการศึกษาก่อนตั้งครรภ์ พบว่า เป็นนักเรียนนักศึกษา ร้อยละ 51.0 ซึ่งส่วนใหญ่เรียนอยู่ในระบบโรงเรียน ร้อยละ 74.5 ส่วนแม่วัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา พบว่า ก่อนตั้งครรภ์ไม่ได้ประกอบอาชีพหรือเป็นแม่บ้าน มากที่สุด ร้อยละ 45.9 รองลงมาคือ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 31.2 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 สถานะการศึกษาและอาชีพของแม่วัยรุ่นก่อนตั้งครรภ์ พ.ศ. 2561

สถานะการศึกษาก่อนตั้งครรภ์	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n = 9,486	
เรียน	4,839	51.0
นักเรียน/นักศึกษา ในระบบโรงเรียน	3,603	74.5
นักเรียน/นักศึกษา นอกระบบโรงเรียน	1,236	25.5
ไม่ได้เรียน	4,647	49.0
ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน	2,132	45.9
รับจ้างทั่วไป	1,450	31.2
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	432	9.3
ลูกจ้าง (ในหน่วยงานราชการ/บริษัท/ห้าง/ร้าน/ หน่วยงานเอกชน)	405	8.7
เกษตรกร	224	4.8
รัฐวิสาหกิจ	3	0.1
รับราชการ/พนักงานของรัฐ	1	0.02

แม่วัยรุ่นก่อนตั้งครรภ์ที่เรียนในระบบโรงเรียน จำนวน 3,603 ราย มีจำนวน 3,504 ราย ที่มีข้อมูลสถานะการศึกษาปัจจุบัน ในขณะตั้งครรภ์หรือหลังคลอด พบว่า แม่วัยรุ่นหยุดเรียนหรือลาออกมากที่สุด ร้อยละ 37.3 ส่วนแม่วัยรุ่นที่ยังเรียนในสถานศึกษาเดิมมี ร้อยละ 23.2 นอกจากนี้ แม่วัยรุ่นที่ย้ายสถานศึกษา พบ 8 ราย ต้องลาออกจากสถานศึกษาเดิมเนื่องจากสถานที่ศึกษาเดิมไม่ให้ศึกษาต่อ และสถานศึกษาให้ลาออกเพื่อไม่ให้เป็นแบบอย่าง อีกทั้งยังพบแม่วัยรุ่นที่ให้ข้อมูลว่าฝ่ายปกครองของสถานศึกษาแนะนำให้ลาออก 1 ราย (ตารางที่ 6)

แม่วัยรุ่นก่อนตั้งครรภ์ที่เรียนนอกระบบโรงเรียน จำนวน 1,236 ราย มีจำนวน 1,207 ราย ที่มีข้อมูลสถานะการศึกษาปัจจุบัน ในขณะตั้งครรภ์หรือหลังคลอด พบว่า แม่วัยรุ่นส่วนใหญ่ยังคงเรียนนอกระบบโรงเรียน ร้อยละ 76.9 รองลงมาคือหยุดเรียน/ลาออก ร้อยละ 12.3 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 สถานะการศึกษาขณะตั้งครรภ์หรือหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่ก่อนตั้งครรภ์มีสถานะเป็นนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ. 2561

สถานะการศึกษาขณะตั้งครรภ์หรือหลังคลอดของแม่วัยรุ่น	ในระบบ		นอกระบบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	n = 3,504		n = 1,207	
หยุดเรียน/ลาออก	1,308	37.3	149	12.3
ยังเรียนในสถานศึกษาเดิม	814	23.2	928	76.9
พักการศึกษาชั่วคราว	694	19.8	99	8.2
เรียนนอกระบบการศึกษา	398	11.4		
จบการศึกษา	178	5.1	22	1.8
ย้ายสถานศึกษา	104(1)	3.0	8(2)	0.7
อื่นๆ	8(3)	0.2	1(4)	0.1

หมายเหตุ: (1) เลื่อนชั้นการศึกษา 40 ราย ตั้งครรภ์หรือคลอดบุตร 20 ราย ไม่ระบุ 12 ราย ย้ายที่อยู่ 9 ราย เปลี่ยนระบบการศึกษา 8 ราย ลาออกจากที่เดิม 8 ราย ที่เรียนเดิมไม่สะดวก 6 ราย และอายเพื่อน 1 ราย
(2) ไม่ระบุ 3 ราย เลื่อนชั้นการศึกษา 1 ราย เปลี่ยนระบบการศึกษา 1 ราย ลาออก 1 ราย อายเพื่อน 1 ราย และตั้งครรภ์ 1 ราย
(3) ไม่ระบุ 7 ราย และฝ่ายปกครองแนะนำให้ลาออก 1 ราย
(4) ไม่ระบุ 1 ราย

แม่วัยรุ่นก่อนตั้งครรภ์ที่มีสถานะเป็นนักเรียนนักศึกษา จำนวน 4,839 คน และระหว่างตั้งครรภ์หรือหลังคลอด หยุดเรียน ลาออก หรือพักการศึกษาชั่วคราว จำนวน 2,250 ราย มีจำนวน 2,195 ราย ที่ระบุอาชีพปัจจุบัน พบว่าไม่ได้ประกอบอาชีพหรือเป็นแม่บ้าน มากที่สุด ร้อยละ 80.4 (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 อาชีพปัจจุบันของแม่วัยรุ่นกลุ่มที่หยุดเรียน/ลาออก หรือพักการศึกษาชั่วคราว พ.ศ. 2561

อาชีพปัจจุบัน	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n = 2,195	
ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน	1,764	80.4
รับจ้างทั่วไป	202	9.2
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	123	5.6
เกษตรกร	76	3.5
ลูกจ้าง	28	1.3
รัฐวิสาหกิจ	1	0.04
อยู่สถานพินิจ	1	0.04

แม่วัยรุ่นที่ก่อนตั้งครรภ์ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา จำนวน 4,647 ราย มีจำนวน 4,606 ราย ที่ระบุอาชีพในปัจจุบัน พบว่า ปัจจุบันยังไม่ได้ประกอบอาชีพใดๆหรือเป็นแม่บ้าน ร้อยละ 58.3 รองลงมาคือ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 22.5 (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 อาชีพปัจจุบันของแม่วัยรุ่นกลุ่มที่ก่อนตั้งครรภ์ไม่ได้เรียนหนังสือ พ.ศ. 2561

อาชีพปัจจุบัน	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n = 4,606	
ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน	2,685	58.3
รับจ้างทั่วไป	1,035	22.5
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	418	9.1
ลูกจ้าง	238	5.2
เกษตรกร	227	4.9
รัฐวิสาหกิจ	2	0.04
รับราชการ/พนักงานราชการ	1	0.02

แม่วัยรุ่นทั้งหมด จำนวน 9,580 ราย มีจำนวน 8,968 ราย ที่ระบุข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ พบว่าแม่วัยรุ่นไม่มีรายได้ ร้อยละ 37.6 รองลงมาคือ มีรายได้ต่อเดือน 5,000 – 10,000 บาท ร้อยละ 24.6 (ตารางที่ 9) โดยแหล่งที่มาของรายได้แม่วัยรุ่น คือ ได้รับจากสามีหรือเพื่อนชาย ร้อยละ 53.9 และรายได้จากการทำงานด้วยตนเอง ร้อยละ 33.6 (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 9 รายได้ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561

รายได้แม่วัยรุ่น	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n= 8,968	
ไม่มี	3,371	37.6
มี (บาท/ เดือน)	5,597	62.4
< 1,500	295	3.3
1,500 - 3,000	1,142	12.7
3,001 - 5,000	1,023	11.4
5,001 - 10,000	2,208	24.6
10,001 - 15,000	412	4.6
> 15,000	517	5.8

ตารางที่ 10 แหล่งที่มาของรายได้ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561

แหล่งที่มาของรายได้	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n= 5,597	
จากสามี/เพื่อนชาย	3,016	53.9
จากการทำงาน	1,879	33.6
จากพ่อแม่/ผู้ปกครองของตนเอง	1,493	26.7
รายได้อื่นๆ	165	2.9

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

1.2 ข้อมูลแม่วัยรุ่นกับครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

แม่วัยรุ่นที่มารับบริการฝากครรภ์ จำนวน 7,713 ราย มีจำนวน 7,691 ราย ที่ระบุลักษณะการอาศัยอยู่ก่อนตั้งครรภ์ และมีจำนวน 7,683 ราย ที่ระบุลักษณะการอาศัยอยู่ขณะตั้งครรภ์ พบว่าก่อนตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นอาศัยอยู่กับบิดามารดาของตนเองมากที่สุด ร้อยละ 40.6 ส่วนขณะตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นอาศัยอยู่กับครอบครัวของสามีหรือเพื่อนชาย ร้อยละ 31.7 รองลงมาคือบิดามารดาของตนเอง ร้อยละ 30.3 (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 บุคคลหรือสถานที่ ที่แม่วัยรุ่นในกลุ่มที่มาฝากครรภ์พักอาศัยด้วย ในระหว่างก่อนตั้งครรภ์และขณะตั้งครรภ์ พ.ศ. 2561

บุคคล/สถานที่ ที่แม่วัยรุ่นพักอาศัยด้วย	ก่อนตั้งครรภ์		ขณะตั้งครรภ์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	n= 7,691		n= 7,683	
บิดาและมารดา	3,125	40.6	2,330	30.3
สามี/เพื่อนชาย	1,279	16.6	1,606	20.9
ครอบครัวของสามี/เพื่อนชาย	1,314	17.1	2,433	31.7
บิดาหรือมารดา	1,110	14.4	774	10.1
ญาติพี่น้อง	722	9.4	499	6.5
อยู่ตามลำพัง	71	0.9	20	0.3
เพื่อน	60	0.8	12	0.1
อื่นๆ	10(1)	0.1	9 (2)	0.1

หมายเหตุ (1) โรงเรียนประจำ 1 ราย อยู่กับนายจ้าง 5 ราย และไม่ระบุ 4 ราย

(2) อยู่กับนายจ้าง 2 ราย สถานพินิจ 2 ราย ไม่ระบุ 2 ราย บ้านพักเด็กและครอบครัว 1 ราย ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน 1 ราย และบ้านพักข้าราชการ 1 ราย

ส่วนแม่วัยรุ่นที่มารับบริการหลังคลอด จำนวน 1,867 ราย มีจำนวน 1,854 ราย ที่ระบุลักษณะการอาศัยอยู่ก่อนตั้งครรภ์ และมีจำนวน 1,860 ราย ที่ระบุลักษณะการอาศัยอยู่หลังคลอด พบว่าทั้งก่อนตั้งครรภ์และหลังคลอดแม่วัยรุ่นอาศัยอยู่กับบิดามารดาของตนเองมากที่สุด ร้อยละ 43.4 และ 36.8 ตามลำดับ รองลงมาคือพักอาศัยอยู่กับครอบครัวของสามีหรือเพื่อนชาย ก่อนการตั้งครรภ์ ร้อยละ 17.3 และหลังคลอด ร้อยละ 29.2 (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 บุคคลหรือสถานที่ ที่แม่วัยรุ่นในกลุ่มหลังคลอดพักอาศัยด้วยในระหว่างก่อนตั้งครรภ์ และหลังคลอด พ.ศ. 2561

บุคคล/สถานที่ ที่แม่วัยรุ่นพักอาศัยด้วย	ก่อนตั้งครรภ์		หลังคลอด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	n= 1,854		n= 1,860	
บิดาและมารดา	805	43.4	684	36.8
ครอบครัวของสามี/เพื่อนชาย	321	17.3	543	29.2
สามี/เพื่อนชาย	279	15.1	300	16.1
ญาติพี่น้อง	184	9.9	129	6.9
บิดาหรือมารดา	238	12.8	189	10.2
เพื่อน	18	1.0	11	0.6
อยู่ตามลำพัง	8	0.4	3	0.2
อื่นๆ	1(1)	0.1	1(2)	0.1

หมายเหตุ (1) ไม่ระบุว่าอาศัยกับใคร 1 ราย (2) บ้านสามี/เพื่อนชายและบ้านตนเอง 1 ราย

แม่วัยรุ่นที่มารับบริการทั้งหมด จำนวน 9,580 ราย มีจำนวน 9,472 ราย ที่ระบุสถานภาพสมรสของบิดามารดา พบว่าปัจจุบันบิดามารดาของแม่วัยรุ่นอยู่ร่วมกัน ร้อยละ 53.6 และส่วนใหญ่ระบุว่าครอบครัวมีความอบอุ่น ร้อยละ 89.7 (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 สัมพันธภาพในครอบครัวของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561

สัมพันธภาพในครอบครัวของแม่วัยรุ่น	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพสมรสบิดามารดาของแม่วัยรุ่นในปัจจุบัน	**n= 9,472**	
บิดามารดาอยู่ร่วมกัน	5,075	53.6
บิดามารดาแยกกันอยู่	1,753	18.5
หย่าร้าง	1,679	17.7
บิดาเสียชีวิต	618	6.5
มารดาเสียชีวิต	237	2.5
บิดาและมารดาเสียชีวิต	110	1.2
ความรู้สึกอบอุ่นในครอบครัวของแม่วัยรุ่นก่อนตั้งครรภ์	**n= 9,174**	
อบอุ่น	8,230	89.7
ไม่อบอุ่น	944	10.3

สามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่น ที่ทราบอายุ พบว่าส่วนมากมีอายุ 15 - 24 ปี ร้อยละ 81.0 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 51.8 และมีรายได้อยู่ในระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท ร้อยละ 38.4 (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 ข้อมูลทั่วไปของสามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561

ข้อมูลทั่วไปของสามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่น	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
อายุสามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่น	**n= 9,362**	
ไม่ทราบ	314	3.4
ทราบ	9,048	96.6
< 15 ปี	47	0.5
15 - 19 ปี	3,709	41.0
20 - 24 ปี	3,620	40.0
25 - 44 ปี	1,636	18.1
45 ปีขึ้นไป	36	0.4
อาชีพหลักของสามีหรือเพื่อนชายในปัจจุบัน	**n= 9,322**	
ไม่ทราบ	228	2.4
ทราบ	9,094	97.6
รับจ้างทั่วไป	4,714	51.8
ลูกจ้าง	1,225	13.5
นักเรียน/นักศึกษา	894	9.8
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	705	7.8
เกษตรกร	695	7.6
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	625	6.9
ทหารเกณฑ์	104	1.1
รับราชการ/พนักงานของรัฐ	95	1.0

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของสามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่น	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพหลักของสามีหรือเพื่อนชายในปัจจุบัน (ต่อ)	n= 9,322	
รัฐวิสาหกิจ	10	0.1
อาชีพอื่นๆ	27[1]	0.3
รายได้ต่อเดือนของสามีหรือเพื่อนชาย (บาท)	n= 8,990	
ไม่ทราบ	1,834	20.4
ทราบ	7,156	79.6
ไม่มีรายได้	1,224	17.1
< 1,500	87	1.2
1,500 - 3,000	379	5.3
3,001 - 5,000	668	9.3
5,001 - 10,000	3,456	48.3
10,001 - 15,000	653	9.1
≥ 15,000	689	9.6

หมายเหตุ: ไม่ระบุอาชีพ 15 ราย ติดคุก 7 ราย และเสียชีวิต 5 ราย

1.3 ประวัติการตั้งครรภ์

แม่วัยรุ่น ร้อยละ 51.6 ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ครั้งนี้ (ตารางที่ 15) เมื่อจำแนกตามรายอายุ พบว่า แม่วัยรุ่นที่มีอายุมากมีความตั้งใจในการตั้งครรภ์สูงกว่าแม่วัยรุ่นที่อายุน้อย (ตารางที่ 16) ส่วนสถานะการศึกษาพบว่า แม่วัยรุ่นที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์สูงกว่าแม่วัยรุ่นที่ไม่ใช่เป็นนักเรียน นักศึกษา (ตารางที่ 17) และแม่วัยรุ่นที่นับถือผีตั้งใจตั้งครรภ์ ร้อยละ 100.0 รองลงมาคือแม่วัยรุ่นที่นับถือศาสนาอิสลาม ตั้งใจตั้งครรภ์ ร้อยละ 70.3 (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 15 ความตั้งใจในการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561

ความตั้งใจในการตั้งครรภ์	จำนวน	ร้อยละ
	n= 9,240	
ตั้งใจ	4,476	48.4
ไม่ตั้งใจ	4,764	51.6

ตารางที่ 16 ความตั้งใจในการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น จำแนกตามอายุ พ.ศ. 2561

อายุ (ปี)	แม่วัยรุ่นทั้งหมด (คน)	ตั้งใจ จำนวน (ร้อยละ)	ไม่ตั้งใจ จำนวน (ร้อยละ)
	n= 9,128	n= 4,418	4,710
< 15	385	93 (24.2)	292 (75.8)
11	1	0 (0.0)	1 (100.0)
12	7	1 (14.3)	6 (85.7)
13	65	15 (23.1)	50 (76.9)
14	312	77 (24.7)	235 (75.3)
15 - 17	4,408	1,824 (41.4)	2,584 (58.6)
15	902	298 (33.0)	604 (67.0)
16	1,491	602 (40.4)	889 (59.6)
17	2,015	924 (45.9)	1,091 (54.1)
≥ 18	4,335	2,501 (57.7)	1,834 (42.3)
18	2,212	1,196 (54.1)	1,016 (45.9)
19	2,123	1,305 (61.5)	818 (38.5)

ตารางที่ 17 ความตั้งใจในการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น จำแนกตามสถานะการศึกษา พ.ศ. 2561

สถานะการศึกษา	แม่วัยรุ่นทั้งหมด (คน)	ตั้งใจ จำนวน (ร้อยละ)	ไม่ตั้งใจ จำนวน (ร้อยละ)
	n=9,166	n=4,441	n=4,725
นักเรียน/ นักศึกษา	4,642	1,750 (37.7)	2,892 (62.3)
นักเรียน/ นักศึกษาในระบบโรงเรียน	3,448	1,097 (31.8)	2,351 (68.2)
นักเรียน/ นักศึกษานอกระบบโรงเรียน	1,194	653 (54.7)	541 (45.3)
ไม่ใช่นักเรียน/ นักศึกษา	4,524	2,691 (59.5)	1,833 (40.5)

ตารางที่ 18 ความตั้งใจในการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น จำแนกตามศาสนา พ.ศ. 2561

ศาสนา	แม่วัยรุ่นทั้งหมด (คน)	ตั้งใจ	ไม่ตั้งใจ
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
	n=9,232	n=4,471	n=4,761
พุทธ	8,587	4,029 (46.9)	4,558 (53.1)
อิสลาม	565	397 (70.3)	168 (29.7)
คริสต์	77	42 (54.5)	35 (45.5)
ผี	3(1)	3 (100.0)	0 (0.0)

แม่วัยรุ่นที่ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ พบว่า ร้อยละ 45.4 ไม่ได้ใช้การคุมกำเนิดวิธีใด ๆ โดยเหตุผลที่ไม่คุมกำเนิดที่พบมากที่สุด คือ มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ตั้งใจ ร้อยละ 51.9 รองลงมาคือไม่รู้จักวิธีการคุมกำเนิด ร้อยละ 34.9 สำหรับแม่วัยรุ่นที่มีการคุมกำเนิด พบว่าคุมกำเนิดด้วยวิธีรับประทานยาเม็ดคุมกำเนิดมากที่สุด ร้อยละ 53.2 รองลงมาคือใช้ถุงยางอนามัย ร้อยละ 30.2 (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 การคุมกำเนิดของแม่วัยรุ่นที่ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ พ.ศ. 2561

การคุมกำเนิด	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n= 4,704	
คุมกำเนิด : วิธีการคุมกำเนิด(1)	2,570	54.6
ยาเม็ดคุมกำเนิด	1,366	53.2
ถุงยางอนามัย	776	30.2
ยาคุมฉุกเฉิน3	523	20.4
หลั่งภายนอก	253	9.8
ยาฉีดคุมกำเนิด	202	7.9
นับระยะปลอดภัย	41	1.6
ถุงยางอนามัยร่วมกับวิธีคุมกำเนิดอื่นๆ	38	1.5
ยาฝังคุมกำเนิด	33	1.3
ห่วงอนามัย	2	0.1
ไม่คุมกำเนิด : สาเหตุ(1)	2,134	45.4
มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ตั้งใจ	1,108	51.9
ไม่รู้จักวิธีคุมกำเนิด	745	34.9
เคยคุมกำเนิดแต่หยุด เนื่องจากมีภาวะแทรกซ้อน/กังวลผลข้างเคียง	214	10.0
มีเพศสัมพันธ์ในขณะมึนเมา	106	5.0
ไม่คิดว่าจะตั้งครรภ์	64	3.0
ถูกบังคับ/ขืนใจ	19	0.9
คุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ	12	0.6
ไม่ได้อยู่กับสามี/เพื่อนชาย	6	0.3
อยากรู้ อยากลอง	3	0.1

หมายเหตุ (1) ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ประวัติการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการสูบบุหรี่ พบว่าแม่วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และไม่เคยสูบบุหรี่ ร้อยละ 66.6 และ 90.7 ตามลำดับ ส่วนสามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่น พบว่าปัจจุบันยังดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และสูบบุหรี่อยู่ ร้อยละ 49.4 และ 58.9 ตามลำดับ (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 ประวัติการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ ของแม่วัยรุ่นก่อนการตั้งครรภ์และสามี หรือเพื่อนชาย พ.ศ. 2561

ประวัติการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
ประวัติการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของแม่วัยรุ่นก่อนการตั้งครรภ์	**n= 9,414**	
ไม่เคยดื่ม	6,271	66.6
เคยและเลิกแล้ว ≤ 1 ปี	2,268	24.1
เคยและเลิกแล้ว > 1 ปี	682	7.2
เคยและปัจจุบันยังดื่มอยู่	193	2.1
ประวัติการสูบบุหรี่ ของแม่วัยรุ่นก่อนการตั้งครรภ์	**n= 9,512**	
ไม่เคยสูบเลย	8,626	90.7
เคยและเลิกแล้ว ≤ 1 ปี	592	6.2
เคยและเลิกแล้ว > 1 ปี	197	2.1
เคยและปัจจุบันยังสูบอยู่	97	1.0
ประวัติการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของสามีหรือเพื่อนชาย	**n= 9,181**	
ไม่เคยดื่ม	3,052	33.2
เคยและเลิกแล้ว ≤ 1 ปี	1,241	13.5
เคยและเลิกแล้ว > 1 ปี	358	3.9
เคยและปัจจุบันยังดื่มอยู่	4,530	49.4
ประวัติการสูบบุหรี่ ของสามีหรือเพื่อนชาย	**n= 9,244**	
ไม่เคยสูบเลย	2,896	31.3
เคยและเลิกแล้ว ≤ 1 ปี	605	6.6
เคยและเลิกแล้ว > 1 ปี	296	3.2
เคยและปัจจุบันยังสูบอยู่	5,447	58.9

แม่วัยรุ่นมีเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันที่มีประวัติการตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี สูงถึงร้อยละ 79.7 (ตารางที่ 21) และมารดาของแม่วัยรุ่นมีบุตรคนแรกเมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี ร้อยละ 42.9 โดยมารดาของแม่วัยรุ่นมีบุตรคนแรกเมื่ออายุน้อยที่สุดคือ 12 ปี (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 21 บุคคลใกล้ชิดที่มีประวัติการตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี พ.ศ. 2561

บุคคลใกล้ชิดที่มีประวัติการตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี	แม่วัยรุ่นทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ
มารดาของแม่วัยรุ่น	**n= 4,567**	
มี	1,960	42.9
ไม่มี	2,607	57.1
เพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน	**n= 9,372**	
มี	7,474	79.7
ไม่มี	1,898	20.3
ญาติพี่น้อง	**n= 9,237**	
มี	4,691	50.8
ไม่มี	4,546	49.2

ตารางที่ 22 อายุมารดาของแม่วัยรุ่นเมื่อมีบุตรคนแรก พ.ศ. 2561

อายุมารดาของแม่วัยรุ่นเมื่อมีบุตรคนแรก	จำนวน	ร้อยละ
	n= 2,130	
< 20 ปี	1,962	42.9
12 ปี	1	0.02
13 ปี	9	0.2
14 ปี	48	1.1
15 ปี	172	3.8
16 ปี	231	5.1
17 ปี	401	8.8
18 ปี	551	12.1
19 ปี	547	12.0
≥ 20 ปี	2,607	57.1

แม่วัยรุ่นที่มารับบริการทั้งหมด ตั้งครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ยประมาณ 17 ปี โดยตั้งครรภ์ครั้งนี้เป็นครั้งแรกร้อยละ 86.9 แม่วัยรุ่นที่เคยตั้งครรภ์มาแล้ว เคยตั้งครรภ์มาแล้วสูงสุดถึง 5 ครั้ง และส่วนใหญ่ฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์ 12 - 24 สัปดาห์ ร้อยละ 54.2 (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 ข้อมูลการฝากครรภ์ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561

ข้อมูลการฝากครรภ์	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนการตั้งครรภ์	**n= 9,535**	
1 ครั้ง	8,284	86.9
≥ 2 ครั้ง	1,251	13.1
2 ครั้ง	1,117	11.7
3 ครั้ง	124	1.3
4 ครั้ง	9	0.1
6 ครั้ง	1	0.01
อายุเมื่อตั้งครรภ์ครั้งแรก	**n= 9,131**	
< 15 ปี	679	7.4
11 ปี	8	0.1
12 ปี	19	0.2
13 ปี	112	1.2
14 ปี	540	5.6
15 - 19 ปี	8,452	92.6
15 ปี	1,270	13.9
16 ปี	1,842	20.2
17 ปี	2,087	22.9
18 ปี	1,930	21.1
19 ปี	1,323	14.5
$\bar{X}$ ± S.D.	16.8 ± 1.5	
อายุครรภ์เมื่อฝากครรภ์ครั้งแรก	**n= 9,238**	
< 12 สัปดาห์	3,622	39.2
≥ 12 สัปดาห์	5,616	60.8
12 - 24 สัปดาห์	5,007	54.2
25 - 36 สัปดาห์	580	6.3
> 36 สัปดาห์	29	0.3
$\bar{X}$ ± S.D.	13.9 ± 6.3	

1.4 บุคคลแรกที่บอกให้ทราบ บุคคลที่ปรึกษา และผู้ให้การดูแลในการตั้งครรภ์ครั้งนี้

สามีหรือเพื่อนชายเป็นบุคคลแรกที่แม่วัยรุ่นส่วนมากแจ้งให้ทราบ และให้การดูแลขณะตั้งครรภ์ ร้อยละ 46.3 และ 65.4 ตามลำดับ สำหรับบิดา มารดาหรือผู้ปกครองของแม่วัยรุ่นเป็นบุคคลที่แม่วัยรุ่นขอคำปรึกษามากที่สุด ร้อยละ 58.9 และเป็นผู้ให้การดูแลแม่วัยรุ่น ร้อยละ 52.8 รองจากสามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่น (ตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 บุคคลแรกที่บอกให้ทราบ บุคคลที่ปรึกษา และผู้ให้การดูแลในการตั้งครรภ์ครั้งนี้ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561

บุคคลแรกที่รับรู้ บุคคลที่ปรึกษา และผู้ให้การดูแลในการตั้งครรภ์ครั้งนี้	จำนวน	ร้อยละ
บุคคลแรกที่บอกให้ทราบเมื่อตั้งครรภ์ครั้งนี้	**n= 9,497**	
สามี/เพื่อนชาย	4,393	46.3
บิดา/มารดา/ผู้ปกครองของตนเอง	3,137	33.0
บิดา/มารดา/ผู้ปกครองของฝ่ายชาย	1,203	12.7
เพื่อน	332	3.5
ญาติพี่น้องของตนเอง	203	2.1
ไม่บอกใคร	180	1.9
ครูอาจารย์	17	0.2
ญาติพี่น้องของสามี/เพื่อนชาย	18	0.2
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/เจ้าหน้าที่คลินิกวัยรุ่น	12	0.1
คนรู้จัก (ไม่ใช่ญาติพี่น้อง)	2	0.02
บุคคลที่ปรึกษาเมื่อทราบว่าตั้งครรภ์ครั้งนี้(1)	**n= 9,495**	
บิดา/มารดา/ผู้ปกครองของตนเอง	5,592	58.9
สามี/เพื่อนชาย	4,075	42.9
บิดา/มารดา/ผู้ปกครองของฝ่ายชาย	2,710	28.5
เพื่อน	1,475	15.5
ไม่บอกใคร	376	4.0
ญาติพี่น้องของตนเอง	335	3.5
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/เจ้าหน้าที่คลินิกวัยรุ่น	283	3.0
ครูอาจารย์	134	1.4
ญาติพี่น้องของสามี/เพื่อนชาย	28	0.3
สายด่วนสุขภาพ	16	0.2
อื่นๆ	12(2)	0.1
ผู้ให้การดูแลในขณะตั้งครรภ์ครั้งนี้(1)	**n= 9,580**	
สามี/เพื่อนชาย	6,262	65.4
บิดามารดาของตนเอง	5,056	52.8
บิดามารดาของฝ่ายชาย	2,583	27.0
ญาติพี่น้องของตนเอง	1,509	15.8
ญาติพี่น้องของฝ่ายชาย	687	7.2
เพื่อน	287	3.0
ดูแลตนเอง	90	0.9
อื่นๆ	29(3)	0.3

หมายเหตุ: (1) ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ (2) อินเทอร์เน็ต 4 ราย เพื่อนบ้าน 3 ราย เพื่อนร่วมงาน 2 ราย OSCC 1ราย จนท.รพสต. 1 ราย และอสม. 1 ราย (3) จนท.สาธารณสุข 17 ราย จนท.คลินิกวัยรุ่น 3 ราย แพทย์ 2 ราย ผู้ดูแลในสถานพินิจ 1 ราย จนท.เรือนจำ 1 ราย นักสังคมสงเคราะห์ 1 ราย ผู้คุมศูนย์ฝึก 1 ราย บ้านพักเด็ก 1 ราย และเจ้านาย 1 ราย

2. กลุ่มแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์

2.1 การใช้สิทธิการรักษาระหว่างฝากครรภ์และการวางแผนคุมกำเนิดหลังคลอดของแม่วัยรุ่น

แม่วัยรุ่นที่ฝากครรภ์โดยใช้สิทธิการรักษา ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้ามากที่สุด ร้อยละ 93.3 (ตารางที่ 25) มีการวางแผนการคุมกำเนิดหลังคลอด ร้อยละ 92.2 โดยวางแผนที่จะคุมกำเนิดด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง ร้อยละ 85.5 วิธีคุมกำเนิดที่วางแผนจะใช้มากที่สุดคือ ยาฝังคุมกำเนิด ร้อยละ 44.3 ยาฉีดคุมกำเนิด ร้อยละ 29.8 และยาเม็ดคุมกำเนิด ร้อยละ 27.7 ตามลำดับ (ตารางที่ 26)

ตารางที่ 25 แผนการดูแลระหว่างตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ พ.ศ. 2561

บุคคลแรกที่รับรู้ บุคคลที่ปรึกษา และผู้ให้การดูแลในการตั้งครรภ์ครั้งนี้	จำนวน	ร้อยละ
	n= 7,489	
ใช้สิทธิการรักษา	7,161	95.6
หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง)	6,684	93.3
ประกันสังคม	335	4.7
สิทธิข้าราชการ	53	0.7
โครงการฝากท้องทุกที่ฟรีทุกสิทธิ์	53	0.7
ประกันสุขภาพเอกชน	28	0.4
บัตรผู้พิการ	2	0.03
ไม่ระบุ	6	0.1
ชำระเงินเอง	328	4.4

ตารางที่ 26 การวางแผนคุมกำเนิดหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ พ.ศ. 2561

การวางแผนคุมกำเนิดหลังคลอดของแม่วัยรุ่น	แม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์	
	จำนวน	ร้อยละ
	n= 7,649	
มีการวางแผนการคุมกำเนิด	7,051	92.2
คุมกำเนิด : วิธีการคุมกำเนิด[1]	6,026	85.5
ยาฝังคุมกำเนิด	2,668	44.3
ยาฉีดคุมกำเนิด	1,796	29.8
ยาเม็ดคุมกำเนิด	1,668	27.7
ถุงยางอนามัย	640	10.6
ใช้ถุงยางอนามัยร่วมกับวิธีคุมกำเนิดอื่นๆ	147	2.4
ยาคุมฉุกเฉิน	119	2.0
หลั่งภายนอก	84	1.4
ทำหมัน	69	1.1
ห่วงอนามัย	33	0.5
นับระยะปลอดภัย	23	0.4
ไม่คุมกำเนิด : สาเหตุ[1]	1,025	14.5
ต้องการมีบุตรอีก	398	38.8
กังวลเรื่องผลข้างเคียงของวิธีการคุมกำเนิด	292	28.5
สามี/เพื่อนชาย ไม่ให้คุมกำเนิด	152	14.8
แยกทางหรือไม่ได้อยู่กับสามี/เพื่อนชาย	128	12.5
บิดา/มารดา ไม่ให้คุมกำเนิด	67	6.5
อื่นๆ	4[2]	0.4
ยังไม่ได้วางแผนการคุมกำเนิด	598	7.8

หมายเหตุ: (1) ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ (2) จะไม่มีเพศสัมพันธ์อีก 2 ราย และไม่อยากคุมกำเนิด 2 ราย

2.2 การวางแผนการเลี้ยงดูบุตรหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์

แผนการดำเนินชีวิตหลังคลอดของแม่วัยรุ่นกลุ่มนักเรียนนักศึกษาในระบบนั้น ส่วนใหญ่วางแผนกลับไปเรียน ร้อยละ 48.4 ส่วนกลุ่มนักเรียนนักศึกษานอกระบบโรงเรียน กลุ่มที่ประกอบอาชีพ และกลุ่มที่ไม่ประกอบอาชีพ ทั้งหมดวางแผนหลังคลอดจะอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร ร้อยละ 48.1, 63.0 และ 71.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 27) ส่วนผู้เลี้ยงดูบุตร แม่วัยรุ่นวางแผนที่จะเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง ร้อยละ 70.8 (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 27 การวางแผนการเลี้ยงดูบุตรหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ พ.ศ. 2561

การวางแผนหลังคลอด	แม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์	
	จำนวน	ร้อยละ
	n= 7,225	
นักเรียน/นักศึกษา ในระบบโรงเรียน	2,728	37.8
เรียน	1,319	48.4
กลับไปเรียนในสถานศึกษาเดิม	715	54.2
เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ	489	37.1
ย้ายไปเรียนสถานศึกษาอื่น	115(1)	8.7
อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร	1,070	39.2
ทำงาน	337(2)	12.4
อื่น ๆ	2(3)	0.1
นักเรียน/นักศึกษา นอกระบบโรงเรียน	979	13.6
อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร	471	48.1
เรียนนอกระบบโรงเรียน	383	39.1
ทำงาน	125(4)	12.8
กลุ่มที่ประกอบอาชีพ	1,553	21.5
อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร	979	63.0
ทำงาน	460(5)	29.6
เรียน	113	7.3
เรียนในระบบโรงเรียน	29	25.7
เรียนนอกระบบโรงเรียน	84	74.3
อื่น ๆ	1(6)	0.1
กลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	1,965	27.2
อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร	1,396	71.0
ทำงาน	334(7)	17.0
เรียน	235	12.0
เรียนในระบบโรงเรียน	69	29.4
เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ	166	70.6

หมายเหตุ (1) จบการศึกษาและเรียนต่อ 44 ราย อาย/ต้องการปกปิด 29 ราย ย้ายที่อยู่ 26 ราย ไม่ระบุ 5 ราย เรียนและทำงานไปด้วย 3 ราย ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย 2 ราย อยากเรียนโรงเรียนที่ต้องการ 1 ราย โรงเรียนเดิมไม่รับนักเรียนท้อง 1 ราย มีปัญหากับทางโรงเรียน 1 ราย เรียนไม่ทัน 1 ราย ไม่ถนัดสาขาวิชาที่เรียน 1 ราย และโรงเรียนเดิมขยายโอกาส 1ราย

(2) รับจ้างทั่วไป 249 ราย ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 54 ราย เกษตรกร 17 ราย ลูกจ้างบริษัท/ห้างร้านต่างๆ 15 ราย รับราชการ 1 ราย และรัฐวิสาหกิจ 1 ราย

(3) พักการศึกษาชั่วคราว 1 ราย อยู่บ้านพักเด็กฝึกอาชีพ 1ราย

(4) รับจ้างทั่วไป 87 ราย ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 23 ราย ลูกจ้างบริษัท/ห้างร้านต่างๆ 8 ราย เกษตรกร 7 ราย

(5) รับจ้างทั่วไป 323 ราย ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 94 ราย ลูกจ้างบริษัท/ห้างร้านต่างๆ 12 ราย เกษตรกร 31 ราย

(6) ยังไม่แน่ใจ 1 ราย

(7) รับจ้างทั่วไป 284 ราย ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 28 ราย ลูกจ้างบริษัท/ห้างร้านต่างๆ 17 ราย เกษตรกร 5 ราย

ตารางที่ 28 บุคคลหลักที่แม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์วางแผนให้เป็นผู้เลี้ยงดูบุตร พ.ศ. 2561

บุคคลที่วางแผนให้เป็นผู้เลี้ยงดูหลัก	แม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์	
	จำนวน	ร้อยละ
	n= 7,623	
ตนเอง	5,393	70.8
บิดามารดาหรือญาติของตนเอง	1,188	15.6
บิดามารดาหรือญาติของฝ่ายชาย	481	6.3
สามี/เพื่อนชาย	327	4.3
ยังไม่ได้วางแผน	232	3.0
อื่นๆ	2(1)	0.03

หมายเหตุ: (1) ยกให้บ้านเด็กกำพร้า 1 ราย และเข้าสถานสงเคราะห์ 1 ราย

2.3 ความต้องการการช่วยเหลือด้านต่างๆของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์

ในระยะตั้งครรภ์ มีแม่วัยรุ่นที่ต้องการความช่วยเหลือ ร้อยละ 47.8 โดยต้องการความช่วยเหลือในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในระยะตั้งครรภ์ มากที่สุด ร้อยละ 56.0 รองลงมาคือค่าใช้จ่ายในการฝากครรภ์และการคลอด ร้อยละ 38.3 (ตารางที่ 29)

แม่วัยรุ่นคาดว่าต้องการการช่วยเหลือในระยะหลังคลอด ร้อยละ 65.5 โดยต้องการความช่วยเหลือเรื่องความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรมากที่สุด ร้อยละ 68.9 รองลงมาคือความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดและการดูแลตนเองหลังคลอด ร้อยละ 50.5 (ตารางที่ 29)

ตารางที่ 29 ตามความต้องการการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ของแม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ พ.ศ. 2561

ความต้องการได้รับการช่วยเหลือ	แม่วัยรุ่นที่มาฝากครรภ์	
	จำนวน	ร้อยละ
ความต้องการได้รับการช่วยเหลือในระยะตั้งครรภ์	n= 7,711	
ไม่ต้องการ	4,027	52.2
ต้องการ(1)	3,684	47.8
ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในระยะตั้งครรภ์	2,063	56.0
การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการฝากครรภ์และการคลอด	1,412	38.3
การประกอบอาชีพระหว่างตั้งครรภ์	745	20.2
รับคำปรึกษาทางสุขภาพจิต เช่น ภาวะเครียด วิตกกังวล ซึมเศร้า	499	13.5
แจ้งการตั้งครรภ์แก่บิดา - มารดา/ผู้ปกครองและพูดคุยเพื่อให้ยอมรับการตั้งครรภ์	406	11.0
การช่วยเหลือประสานงานกับสถานศึกษาเรื่องการศึกษาต่อ	359	9.7
ที่พักระหว่างตั้งครรภ์และคลอด	176	4.8
การคาดการณ์เกี่ยวกับความต้องการได้รับการช่วยเหลือระยะหลังคลอด	n= 7,711	
ไม่ต้องการ	2,660	34.5
ต้องการ(1)	5,051	65.5
ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร	3,479	68.9
ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดและการดูแลตนเองหลังคลอด	2,553	50.5
ค่าใช้จ่ายในการดูแลบุตร	1,750	34.6
การประกอบอาชีพหลังคลอด	918	18.2
ประสานงานกับสถานศึกษาเรื่องการศึกษาต่อ	336	6.7
รับคำปรึกษาด้านสุขภาพจิต เช่น ภาวะเครียด วิตกกังวล ซึมเศร้า	318	6.3
ที่พักหลังคลอด	98	1.9
จัดหาผู้อุปการะบุตร	33	0.7
อื่น ๆ	4(2)	0.1

หมายเหตุ: (1) ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

(2) คุมกำเนิดหลังคลอดโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 2 ราย ของใช้จำเป็นสำหรับเด็กแรกเกิด 1 ราย และสวัสดิการการรักษาบุตร 1 ราย

3. กลุ่มแม่วัยรุ่นที่มารับบริการหลังคลอด

3.1 การดำเนินชีวิตหลังคลอด

ผู้ดูแลหลักในการเลี้ยงดูบุตรส่วนใหญ่คือ แม่วัยรุ่นเอง ร้อยละ 73.6 (ตารางที่ 30) โดยมีบิดา มารดาของแม่วัยรุ่นเองเป็นผู้ช่วยในการดูแลบุตร ร้อยละ 44.9 รองลงมาคือสามีหรือเพื่อนชาย ร้อยละ 34.3 (ตารางที่ 31) ส่วนการดำเนินชีวิตหลังคลอดในแม่วัยรุ่นทุกกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เป็นนักเรียนนักศึกษาในระบบโรงเรียน นอกระบบโรงเรียน กลุ่มที่ประกอบอาชีพ และกลุ่มที่ไม่ประกอบอาชีพ ส่วนมากอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร ร้อยละ 48.6, 50.5, 61.1 และ 85.4 ตามลำดับ (ตารางที่ 32)

ตารางที่ 30 ผู้ที่เป็นหลักในการเลี้ยงดูบุตรหลังคลอดของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561

ผู้ที่เป็นหลักในการเลี้ยงดูบุตร	แม่วัยรุ่นหลังคลอด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n= 1,821	
ตนเอง	1,341	73.6
บิดามารดาหรือญาติของตนเอง	314	17.3
บิดามารดาหรือญาติของฝ่ายชาย	93	5.1
สามี/เพื่อนชาย	73	4.0

ตารางที่ 31 ผู้ที่ช่วยเลี้ยงดูบุตรหลังคลอดของแม่วัยรุ่นที่เลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง พ.ศ. 2561

ผู้ที่ช่วยดูแลบุตรหลังคลอด	แม่วัยรุ่นหลังคลอด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n= 1,699	
บิดามารดาของตนเอง	763	44.9
สามีหรือเพื่อนชาย	583	34.3
บิดามารดาของฝ่ายชาย	450	26.5
ญาติพี่น้องของตนเอง	268	15.8
ญาติพี่น้องของฝ่ายชาย	126	7.4
เพื่อน	14	0.8
อื่น ๆ	2(1)	0.1

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ
(1) จ้างพี่เลี้ยงเด็ก 2 ราย

ตารางที่ 32 การดำเนินชีวิตหลังคลอดของแม่วัยรุ่น จำแนกตามกลุ่มอาชีพของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561

การดำเนินชีวิตหลังคลอด	แม่วัยรุ่นหลังคลอด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n= 1,781	
นักเรียน/นักศึกษา ในระบบโรงเรียน	669	37.5
อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร	325	48.6
เรียน	301	45.0
กลับไปเรียนในสถานศึกษาเดิม	161	53.5
เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ	113	37.5
ไปเรียนสถานศึกษาอื่น	27(1)	9.0
ทำงาน	43(2)	6.4
นักเรียน/นักศึกษา นอกระบบโรงเรียน	206	11.6
อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร	104	50.5
เรียน	89	43.2
เรียนในระบบการศึกษาปกติ	20	22.5
เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ	69	77.5
ทำงาน	13(3)	6.3
กลุ่มที่ประกอบอาชีพ	288	16.2
อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร	176	61.1
ทำงาน	97(4)	33.7
เรียน	15	5.2
เรียนในระบบการศึกษาปกติ	4	26.7
เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ	11	73.3
กลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ	618	34.7
อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร	528	85.4
เรียน	51	8.3
เรียนในระบบการศึกษาปกติ	13	25.5
เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ	38	74.5
ทำงาน	39(5)	6.3

หมายเหตุ (1) เรียนจบและขึ้นการศึกษาใหม่ 16 ราย อาย/ต้องการปกปิดเรื่องท้อง 4 ราย ย้ายที่อยู่ 3 ราย เรียนและทำงานไปด้วย 2 ราย โรงเรียนเดิมไม่ให้เรียน 1 ราย และไม่ระบุ 1 ราย

(2) รับจ้างทั่วไป 26 ราย ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 8 ราย ไม่ระบุ 8 ราย และเกษตรกร 1 ราย

(3) รับจ้างทั่วไป 9 ราย ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 2 ราย ไม่ระบุ 1 ราย และเกษตรกร 1 ราย

(4) รับจ้างทั่วไป 67 ราย ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 16 ราย เกษตรกร 9 ราย และไม่ระบุ 5 ราย

(5) รับจ้างทั่วไป 32 ราย ไม่ระบุ 4 ราย และค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 3 ราย

3.2 ข้อมูลสุขภาพของมารดาและทารก

แม่วัยรุ่นคลอดก่อนกำหนด ณ อายุครรภ์ต่ำกว่า 37 สัปดาห์ ร้อยละ 11.3 ส่วนใหญ่คลอดปกติทางช่องคลอด ร้อยละ 81.2 และพบทารกน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม ร้อยละ 11.3 ส่วนคะแนน APGAR score ส่วนมากมีคะแนนมากกว่า 7 คะแนนทั้งนาทีที่ 1 และนาทีที่ 5 (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 ข้อมูลสุขภาพของมารดาและทารก พ.ศ. 2561

ข้อมูลสุขภาพของมารดาและทารก	แม่วัยรุ่นหลังคลอด	
	จำนวน	ร้อยละ
อายุครรภ์ขณะคลอด (สัปดาห์)	**n= 1,805**	
< 28 สัปดาห์	14	0.8
28 - 31 สัปดาห์	12	0.7
32 - 36 สัปดาห์	178	9.8
≥ 37 สัปดาห์	1,601	88.7
วิธีการคลอด	**n= 1,828**	
คลอดปกติทางช่องคลอด	1,484	81.2
ผ่าตัดออกทางหน้าท้อง	304	16.6
ใช้เครื่องดูดสุญญากาศ	35	1.9
อื่นๆ	5(1)	0.3
น้ำหนักทารกแรกเกิด (กรัม)	**n= 1,851**	
< 2,500 กรัม	209	11.3
≥ 2,500 กรัม	1,642	88.7
APGAR score ที่ 1 นาที	**n= 1,546**	
คะแนน ≤ 7	51	3.3
คะแนน > 7	1,495	96.7
APGAR score ที่ 5 นาที	**n= 1,502**	
คะแนน ≤ 7	8	0.5
คะแนน > 7	1,494	99.5

หมายเหตุ: (1) แท้ง 3 ราย, Forceps Extraction 1 ราย และคลอดท่าก้น 1 ราย

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ในระยะ 6 เดือนหลังคลอด จำแนกรายอายุของทารก พบว่า ทุกกลุ่มอายุได้รับการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมแม่อย่างเดียว โดยแม่วัยรุ่นที่มีบุตรอายุมากกว่า 3 เดือน แต่ไม่เกิน 4 เดือน และแม่วัยรุ่นที่มีบุตรอายุไม่เกิน 2 เดือน มีสัดส่วนของแม่วัยรุ่นที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว มากที่สุด ร้อยละ 87.7 และ 87.2 ตามลำดับ (ตารางที่ 34)

ตารางที่ 34 การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของแม่วัยรุ่นหลังคลอด พ.ศ. 2561

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว	แม่วัยรุ่นหลังคลอด		
	จำนวนบุตรอายุ 1 - 6 เดือนทั้งหมด	จำนวนบุตรที่ดื่มนมแม่อย่างเดียว	ร้อยละบุตรที่ดื่มนมแม่อย่างเดียว
	n= 1,551		
ณ อายุบุตรมากกว่า 1 เดือน - 2 เดือน	1,083	944	87.2
ณ อายุบุตรมากกว่า 2 เดือน - 3 เดือน	156	120	76.9
ณ อายุบุตรมากกว่า 3 เดือน - 4 เดือน	65	57	87.7
ณ อายุบุตรมากกว่า 4 เดือน - 5 เดือน	68	52	76.5
ณ อายุบุตรมากกว่า 5 เดือน - 6 เดือน	41	33	80.5
ณ อายุบุตรมากกว่า 6 เดือน ขึ้นไป	138	95	68.8

3.3 การคุมกำเนิดและความมั่นใจในการเลี้ยงบุตร

แม่วัยรุ่นหลังคลอด มีการคุมกำเนิดด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง ร้อยละ 87.6 โดยใช้ยาฝังคุมกำเนิดมากที่สุด ร้อยละ 57.4 รองลงมาคือ ยาฉีดคุมกำเนิด ร้อยละ 26.5 สำหรับแม่วัยรุ่นที่ไม่คุมกำเนิดส่วนใหญ่มีเหตุผลเนื่องจากแยกทางกับสามีหรือเพื่อนชาย ร้อยละ 26.4 รองลงมาคือ กังวลเรื่องผลข้างเคียงของวิธีการคุมกำเนิด ร้อยละ 19.4 (ตารางที่ 35) แม่วัยรุ่นหลังคลอดมีความมั่นใจในการเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง ร้อยละ 94.9 และสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรได้ ร้อยละ 99.3 ในเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากที่สุด ร้อยละ 90.8 (ตารางที่ 36)

ตารางที่ 35 การคุมกำเนิดของแม่วัยรุ่นหลังคลอด พ.ศ. 2561

การคุมกำเนิด	แม่วัยรุ่นหลังคลอด	
	จำนวน	ร้อยละ
	n= 1,833	
คุมกำเนิดด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง : วิธีการคุมกำเนิด(1)	1,606	87.6
ยาฝังคุมกำเนิด	922	57.4
ยาฉีดคุมกำเนิด	426	26.5
ยาเม็ดคุมกำเนิด	190	11.8
ถุงยางอนามัย	88	5.5
ยาคุมฉุกเฉิน	25	1.6
ใช้ถุงยางอนามัยร่วมกับวิธีคุมกำเนิดอื่นๆ	22	1.4
หลั่งภายนอก	14	0.9
ทำหมัน	11	0.7
ห่วงอนามัย	10	0.6
นับระยะปลอดภัย	7	0.4
ไม่ได้คุมกำเนิด : สาเหตุ(1)	227	12.4
แยกทางกับสามี/เพื่อนชาย	60	26.4
กังวลเรื่องผลข้างเคียงของวิธีการคุมกำเนิด	44	19.4
ต้องการมีบุตรอีก	35	15.4
อยู่ในช่วงหลังคลอด	28	12.3
สามี/เพื่อนชาย ไม่ให้คุมกำเนิด	20	8.8
ไม่ได้อยู่กับสามี/สามีทำงานที่อื่น	13	5.7
บิดา/มารดา ไม่ให้คุมกำเนิด	10	4.4
ยังตัดสินใจเลือกวิธีคุมกำเนิดไม่ได้	7	3.1
สามีเสียชีวิต	3	1.3
ยังไม่พร้อมที่จะคุมกำเนิด	2	0.9
ยังไม่มีเพศสัมพันธ์	2	0.9
อื่นๆ	4(2)	1.8

หมายเหตุ (1) ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

(2) ให้นมบุตร 1 ราย อยู่สถานพินิจ 1 ราย แพ้ยาคุม 1 ราย และไม่ทราบวิธีคุมกำเนิด 1 ราย

ตารางที่ 36 ความมั่นใจในการเลี้ยงบุตรของแม่วัยรุ่นหลังคลอด ที่เลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง พ.ศ. 2561

การคุมกำเนิด ความสามารถ และความมั่นใจในการเลี้ยงบุตร	แม่วัยรุ่นหลังคลอด	
	จำนวน	ร้อยละ
ความมั่นใจในการเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง	**n= 1,800**	
มั่นใจ	1,708	94.9
ไม่มั่นใจ	92	5.1
ความสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตร	**n= 1,825**	
สามารถปฏิบัติได้ : ด้านที่ปฏิบัติได้ตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่(1)	1,813	99.3
การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	1,646	90.8
การพาไปรับวัคซีน	1,330	73.4
การส่งเสริมพัฒนาการ	1,326	73.1
การสังเกตอาการผิดปกติของบุตร	1,300	71.7
ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่	12	0.7

หมายเหตุ (1) ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผล

แม่วัยรุ่นทั้งหมดที่ยินยอมตอบแบบสอบถามโดยสมัครใจ จำนวน 9,580 ราย จำแนกเป็นแม่วัยรุ่นที่มารับบริการฝากครรภ์ ร้อยละ 80.5 และบริการหลังคลอด ร้อยละ 19.5 เฉลี่ยอายุ 17 ปี นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 93.1 มีสถานภาพสมรสคู่หรือปัจจุบันอยู่กินด้วยกัน ร้อยละ 91.9 ส่วนมากเป็นการอยู่กินด้วยกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส ประวัติก่อนตั้งครรภ์ พบแม่วัยรุ่นเป็นนักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 51.0 ซึ่งหลังจากตั้งครรภ์ แม่วัยรุ่นที่เรียนในระบบนั้น หยุดเรียนหรือลาออก ร้อยละ 37.3 ส่วนแม่วัยรุ่นก่อนตั้งครรภ์ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา พบว่า ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 45.9 รองลงมาคือ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 31.2 หลังจากตั้งครรภ์แล้ว ไม่ได้ประกอบอาชีพหรือเป็นแม่บ้านเพิ่มเป็น ร้อยละ 58.3 รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 22.5 ในส่วนของรายได้ แม่วัยรุ่นมีรายได้ประจำ ร้อยละ 62.4 (ประมาณ 5,001 - 10,000 บาทต่อเดือน) ซึ่ง ร้อยละ 53.9 ได้รับรายได้จากสามีหรือเพื่อนชาย

แม่วัยรุ่นส่วนใหญ่มีความรู้สึกอบอุ่นในครอบครัว ร้อยละ 89.7 โดยมีบิดาและมารดาอยู่ร่วมกัน ร้อยละ 53.6 และพบบุคคลใกล้ชิดของแม่วัยรุ่นที่มีประวัติการตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี ซึ่งเป็นมารดาของแม่วัยรุ่นเอง ร้อยละ 42.9 เป็นเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน ร้อยละ 79.7 และญาติพี่น้อง ร้อยละ 50.8 ส่วนสามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่น เป็นเยาวชนวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 25 ปี ร้อยละ 81.5 ซึ่งมีประวัติการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ และปัจจุบันยังคงดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่อยู่ ร้อยละ 49.4 และ 58.9 ตามลำดับ ส่วนตัวแม่วัยรุ่นเอง พบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และไม่เคยสูบบุหรี่ ร้อยละ 66.6 และ 90.7 ตามลำดับ บุคคลแรกที่แม่วัยรุ่นบอกให้ทราบเมื่อตั้งครรภ์คือ สามีหรือเพื่อนชายของตนเอง ร้อยละ 46.3 และปรึกษาบิดามารดาเมื่อทราบว่าตนเองตั้งครรภ์ ร้อยละ 58.9 รองลงมาคือ ปรึกษาสามีหรือเพื่อนชาย ร้อยละ 42.9 เช่นเดียวกับบุคคลที่ให้การดูแลในขณะแม่วัยรุ่นตั้งครรภ์ เป็นสามีหรือเพื่อนชาย ร้อยละ 65.4 และบิดามารดาของตนเอง ร้อยละ 52.8

แม่วัยรุ่นทั้งหมด ร้อยละ 51.6 ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ครั้งนี้ เมื่อพิจาณาตามรายอายุ สถานะการศึกษาและศาสนา พบว่าแม่วัยรุ่นที่มีอายุน้อยไม่ตั้งใจตั้งครรภ์สูงกว่าแม่วัยรุ่นที่อายุมาก แม่วัยรุ่นที่เป็นนักเรียนนักศึกษาไม่ตั้งใจตั้งครรภ์สูงกว่าแม่วัยรุ่นที่ไม่ใช่นักเรียนนักศึกษา และแม่วัยรุ่นที่นับถือผีตั้งใจตั้งครรภ์สูงสุด ร้อยละ 100.0 รองลงมาคือแม่วัยรุ่นที่นับถือศาสนาอิสลาม ในเรื่องของการคุมกำเนิดก่อนการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่นที่ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ พบว่าไม่มีการคุมกำเนิด ร้อยละ 45.5 สาเหตุเพราะมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ตั้งใจและไม่รู้จักวิธีคุมกำเนิดเป็นส่วนใหญ่ ส่วนแม่วัยรุ่นที่คุมกำเนิดมี ร้อยละ 54.6 ส่วนมากเป็นการคุมกำเนิดด้วยวิธีชั่วคราวเพียงชนิดเดียว ซึ่งมีแม่วัยรุ่นที่ใช้ยาฝังคุมกำเนิด มีเพียง ร้อยละ 1.3 ตั้งครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ยประมาณ 17 ปี ฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์ 12 - 24 สัปดาห์ ร้อยละ 54.2 และการตั้งครรภ์ครั้งนี้เป็นการตั้งครรภ์ซ้ำ ร้อยละ 13.1

แม่วัยรุ่นที่มารับบริการฝากครรภ์ ก่อนตั้งครรภ์อาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 40.6 หลังจากที่ตั้งครรภ์แล้วพบว่าอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา ร้อยละ 36.8 หลังจากคลอดบุตรแล้ว วางแผนที่จะเลี้ยงบุตรด้วยตนเอง ร้อยละ 70.8 แต่มีแม่วัยรุ่น 2 ราย ที่วางแผนจะยกบุตรให้บ้านเด็กกำพร้าและให้บุตรเข้าสถานสงเคราะห์ การวางแผนดำเนินชีวิต แม่วัยรุ่นกลุ่มที่ก่อนตั้งครรภ์เป็นนักเรียน นักศึกษา ในระบบโรงเรียน วางแผนกลับไปเรียนต่อ ร้อยละ 48.4 วางแผนอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงลูก ร้อยละ 39.2 ส่วนกลุ่มที่ก่อนตั้งครรภ์เป็นนักเรียน นักศึกษานอกระบบโรงเรียน กลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ และกลุ่มที่ประกอบอาชีพ ส่วนมากวางแผนอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร ร้อยละ 48.1, 63.0 และ 71.0 ตามลำดับ ในช่วงระหว่างการตั้งครรภ์ มีแม่วัยรุ่นต้องการความช่วยเหลือ ร้อยละ 47.8 ส่วนมากต้องการความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในระยะตั้งครรภ์และค่าใช้จ่ายในการฝากครรภ์และการคลอด ส่วนระยะหลังคลอดนั้น มีแม่วัยรุ่นต้องการความช่วยเหลือ ร้อยละ 65.5 คาดว่า

ต้องการความช่วยเหลือในด้านความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรมากที่สุด รองลงมาคือความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดและการดูแลตนเองหลังคลอด ส่วนการวางแผนคุมกำเนิดหลังคลอด แม่วัยรุ่นที่มีการวางแผนเกี่ยวกับการคุมกำเนิดหลังคลอดไว้แล้ว เลือกที่จะคุมกำเนิด ร้อยละ 85.5 ด้วยยาฝังคุมกำเนิดมากที่สุด รองลงมาคือ ยาฉีดคุมกำเนิด และยาเม็ดคุมกำเนิด เป็นต้น ส่วนกลุ่มที่วางแผนจะไม่คุมกำเนิด สาเหตุส่วนมากเพราะต้องการมีบุตรอีก และกังวลเรื่องผลข้างเคียงของวิธีการคุมกำเนิด

แม่วัยรุ่นที่มารับบริการหลังคลอด ก่อนตั้งครรภ์อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา ร้อยละ 43.4 ส่วนหลังคลอดอาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 36.8 และเลี้ยงบุตรด้วยตนเอง ร้อยละ 73.6 โดยมีบิดามารดาของแม่วัยรุ่นเองเป็นผู้ช่วยดูแลบุตร ร้อยละ 44.9 และสามีหรือเพื่อนชาย ร้อยละ 34.3 การดำเนินชีวิตหลังคลอดของแม่วัยรุ่น พบว่า ส่วนมากอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงลูก ส่วนแม่วัยรุ่นที่เป็นนักเรียนนักศึกษาในระบบกลับไปเรียนต่อเพียง ร้อยละ 45.0 หลังคลอดมีการคุมกำเนิด ร้อยละ 87.6 ด้วยยาฝังคุมกำเนิด ร้อยละ 57.4 และยาฉีดคุมกำเนิด ร้อยละ 26.5 ซึ่งในกลุ่มที่วางแผนจะไม่คุมกำเนิด มีสาเหตุเพราะแยกทางกับสามีหรือเพื่อนชาย ส่วนข้อมูลการคลอดและสุขภาพของทารก มีแม่วัยรุ่นที่คลอดก่อนกำหนด ณ อายุครรภ์ต่ำกว่า 37 สัปดาห์ ร้อยละ 11.3 คลอดปกติทางช่องคลอด ร้อยละ 81.2 น้ำหนักทารกแรกเกิดต่ำกว่า 2,500 กรัม ร้อยละ 11.3 และคะแนน Apgar score เกือบทั้งหมดมีคะแนนมากกว่า 7 คะแนน ทั้งนาทีที่ 1 และ นาทีที่ 5 ร้อยละ 96.7 และ 99.5 ตามลำดับ

อภิปรายผล

การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2561 เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Serial Cross Sectional Study) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น อธิบายลักษณะพื้นฐานของแม่วัยรุ่นทางด้านสังคมและผู้เกี่ยวข้อง สาเหตุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น กลุ่มเป้าหมายคือหญิงที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่มารับบริการฝากครรภ์ในโรงพยาบาลทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในพื้นที่เฝ้าระวังฯ ของช่วงเวลาที่กำหนด โดยยินยอมตอบแบบสอบถามทั้งหมด 62 จังหวัด

จากการเฝ้าระวังพบแม่วัยรุ่นมารับบริการฝากครรภ์มากกว่าการมารับบริการหลังคลอด ซึ่งเห็นได้ว่าแม่วัยรุ่นยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการตรวจหลังคลอดบุตรมากพออาจมีสาเหตุจากการเลี้ยงบุตรจนลืมนึกถึงการดูแลสุขภาพของตนเองหลังคลอด ซึ่งจะทำให้เกิดอาการผิดปกติต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาในเรื่องความดันโลหิต การขับถ่าย แผลฝีเย็บ เป็นต้น ซึ่งแม่วัยรุ่นทั้งหมดที่มารับบริการ ก่อนตั้งครรภ์ ส่วนมากเป็นนักเรียน นักศึกษา เรียนอยู่ในระบบโรงเรียน และไม่ได้ตั้งใจตั้งครรภ์ ซึ่งหลังจากตั้งครรภ์แล้ว พบแม่วัยรุ่นจะหยุดเรียนหรือลาออก ร้อยละ 37.3 เหลือแม่วัยรุ่นที่ยังเรียนอยู่สถานศึกษาเดิมเพียง ร้อยละ 23.2 และอื่นๆ เช่น พักการศึกษาชั่วคราว เปลี่ยนเป็นเรียนนอกระบบโรงเรียน หรือย้ายสถานศึกษา ซึ่งจากการให้ข้อมูลของแม่วัยรุ่น พบว่าแม่วัยรุ่นบางส่วนถูกฝ่ายปกครองแนะนำให้ลาออก หรือต้องย้ายสถานศึกษาเนื่องจากสถานศึกษาเดิมไม่ให้ศึกษาต่อ และบางรายสถานศึกษาให้ลาออกเพื่อไม่ให้เป็นแบบอย่าง ส่วนกลุ่มแม่วัยรุ่นที่ก่อนตั้งครรภ์ไม่ใช่นักเรียน นักศึกษา ส่วนมากไม่ได้ประกอบอาชีพใดๆ และหลังจากที่ตั้งครรภ์ พบแม่วัยรุ่นที่ไม่ได้ประกอบอาชีพใดๆหรือเป็นแม่บ้านเพิ่มขึ้น

สามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่น ส่วนมากเป็นเยาวชนวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 25 ปี และบุคคลใกล้ชิดของแม่วัยรุ่นเองก็มีประวัติตั้งครรภ์เมื่ออายุต่ำกว่า 20 ปี สูงเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวของแม่วัยรุ่น ซึ่งมีประวัติตั้งครรภ์เมื่ออายุต่ำกว่า 20 ปี สูงถึงร้อยละ 79.7 แม่วัยรุ่นที่ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ครั้งนี้

ก่อนตั้งครรภ์ มีทั้งกลุ่มที่คุมกำเนิดและไม่ได้คุมกำเนิด ซึ่งกลุ่มที่ไม่ได้คุมกำเนิด เหตุผลเพราะ มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ตั้งใจมากที่สุด รองลงมาคือไม่รู้จักวิธีคุมกำเนิด แต่แม่วัยรุ่นที่ก่อนตั้งครรภ์คุมกำเนิด พบว่า ใช้วิธีคุมกำเนิดแบบชั่วคราวเพียงชนิดเดียว ร้อยละ 97.0 ซึ่งวิธีที่ใช้มากที่สุดคือยาเม็ดคุมกำเนิด ถุงยางอนามัย ยาคุมฉุกเฉิน และหลั่งภายนอก ตามลำดับ แม้ว่าแม่วัยรุ่นกลุ่มนี้จะมีการคุมกำเนิดแต่ก็ยังมีการตั้งครรภ์เกิดขึ้น อีกทั้งยังมีจำนวนมากกว่าแม่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์โดยไม่ได้คุมกำเนิด ซึ่งไม่ใช่เรื่องแปลกแต่อย่างใด เพราะการคุมกำเนิดทุกวิธีไม่มีวิธีไหนสามารถรับรองผลได้ทั้งหมด มีโอกาสผิดพลาดเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะความผิดพลาดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของผู้ใช้ ซึ่งจากข้อมูลที่ได้พบแม่วัยรุ่นที่การตั้งครรภ์ครั้งนี้เป็นการตั้งครรภ์ซ้ำถึง ร้อยละ 13.1 เคยตั้งครรภ์มาแล้วสูงสุด 5 ครั้ง และอายุแม่วัยรุ่นเมื่อตั้งครรภ์ครั้งแรกเฉลี่ยอายุประมาณ 17 ปี อายุต่ำสุดที่ตั้งครรภ์คือ อายุ 11 ปี

แม่วัยรุ่นตั้งครรภ์ที่มารับบริการฝากครรภ์ และเป็นนักเรียน นักศึกษาในระบบโรงเรียน พบว่า วางแผนที่จะกลับไปเรียนต่อหลังจากคลอดแล้ว ร้อยละ 48.4 แต่ในขณะที่แม่วัยรุ่นที่คลอดบุตรแล้วมารับบริการหลังคลอดนั้น ได้กลับไปเรียนต่อเพียง ร้อยละ 45.0 เท่านั้น ซึ่งเป็นการเรียนต่อในสถานศึกษาเดิมเพียง ร้อยละ 53.5 นอกจากนี้คือเรียนต่อนอกระบบการศึกษาปกติ หรือเปลี่ยนสถานศึกษา เนื่องจากหลายเหตุผล เช่นเรียนจบและเลื่อนชั้นการศึกษาใหม่ แต่บางรายไม่ต้องการเรียนที่เดิมเพราะอายเพื่อน และต้องการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องตั้งครรภ์ นอกจากปัญหาเรื่องการเรียนต่อของแม่วัยรุ่นที่เป็นนักเรียน นักศึกษาแล้ว แม่วัยรุ่นที่ก่อนตั้งครรภ์ประกอบอาชีพต่างๆ หลังจากตั้งครรภ์ต้องออกจากงานเพื่อเลี้ยงดูบุตรที่บ้านถึง ร้อยละ 61.1 นอกจากนี้ ยังมีแม่วัยรุ่น 2 ราย ที่ให้ข้อมูลว่า วางแผนที่จะยกบุตรให้บ้านเด็กกำพร้า และให้บุตรกับสถานสงเคราะห์ ส่วนการคุมกำเนิดหลังคลอด แม่วัยรุ่นหลังคลอดเกือบทั้งหมดเลือกที่จะคุมกำเนิดหลังจากคลอดบุตรแล้ว โดยใช้ยาฝังคุมกำเนิดมากที่สุด ซึ่งเป็นวิธีการคุมกำเนิดแบบกึ่งถาวรที่มีประสิทธิภาพสูง สามารถคุมกำเนิดได้ในระยะเวลา 3 ปี และ 5 ปี ส่วนปัญหาที่ต้องช่วยเหลือแม่วัยรุ่นในระยะตั้งครรภ์ คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในระยะตั้งครรภ์ และในระยะหลังคลอด ต้องการความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร การคุมกำเนิดและการดูและตนเองหลังคลอดมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. โรงพยาบาลทุกแห่งดำเนินการการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ.2560 - 2569 ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559

2. โรงพยาบาลทุกแห่งควรพัฒนารูปแบบและคุณภาพขอบระบบบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่คลอบคลุมทุกบริการที่จำเป็นทุกด้านที่เป็นมิตรและได้รับสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาค

3. สถานพยาบาลทุกระดับควรจัดให้มีบริการให้คำปรึกษา การวางแผนครอบครัวในการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในทุกกลุ่มอายุ และแนวทางการจัดบริการอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่น

4. สถานพยาบาลทุกระดับควรมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการจัดบริการอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่นให้แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย 2557. สถิติการคลอดของแม่วัยรุ่นประเทศไทยปี พ.ศ.2556 (Statistics on Adolescent Birth, Thailand 2013). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์, 2557.

กรมอนามัย 2560. ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ.2560-2569 ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและก้ำขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นพ.ศ.2559.พิมพ์ครั้งที่ 2. โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิสย์.2560.

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. ขนาดและแนวโน้มการตั้งครรภ์/การคลอดในวัยรุ่น. แม่วัยใสความท้าทายการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. ๒๕๕๗: หน้า ๑๑.

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. ผลกระทบการตั้งครรภ์วัยรุ่นในมิติต่าง ๆ. แม่วัยใสความท้าทายการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. ๒๕๕๗: หน้า ๔๑ - ๖.

บุญฤทธิ์ สุขรัตน์. การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น: นโยบายแนวทางการดำเนินงานและติดตามประเมินผล. พิมพ์ครั้งที่ ๒ นนทบุรี. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทสไทย จำกัด; ๒๕๕๗. หน้า ๒๐ - ๔.

ศรีเพ็ญ ตันติเวสส ทรงยศ พิลาสันต์ อินทิรา ยมาภัย ยศ ตีระวัฒนานนท์ ชลัญธร โยธาสมุทร อภิญญา มัตเดช และณัฐจรัส เองมหัสสกุล; โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสาธารณสุข. บทนำสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในประเทศไทย ๒๕๕๖: หน้า ๘.

วาที สิทธิ. โครงการศึกษาภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นในหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่คลอดบุตรและบุตรที่คลอดจากหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นในจังหวัดนครสวรรค์ตั้งแต่เดือนมกราคม – ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ : หน้า ๑.

วิทยา ศรีมาดา และคณะ. International statistical classification of diseases and relate health problem.Vol.5. กรุงเทพ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์, 2557.

ส่วนที่ 3
ภาคผนวก

แบบสอบถาม
การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น ณ จุดฝากครรภ์
Teenage Pregnancy Surveillance (ANC)

<u>คำชี้แจง</u>

1. แบบสอบถามนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครแม่วัยรุ่นที่มารับบริการฝากครรภ์ และบริการตรวจหลังคลอด (ในที่นี้ใช้คำว่า “อาสาสมัคร”) ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะนำไปประกอบการจัดทำแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น

2. ก่อนทำการตอบแบบสอบถาม เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลโปรดชี้แจงให้อาสาสมัครเข้าใจวัตถุประสงค์และประโยชน์ของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลทั้งหมดจะถือเป็นความลับ การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอเป็นภาพรวมของผลการศึกษาเท่านั้น การยินยอมหรือไม่ยินยอมตอบแบบสอบถาม จะไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงแผนการรักษาของแพทย์แต่อย่างใด

3. ทำการเก็บข้อมูลเฉพาะผู้ที่ยินยอมโดยสมัครใจ

4. เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลควรเริ่มต้นด้วยการสร้างความคุ้นเคยกับอาสาสมัครก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล แนะนำความเป็นมาของโครงการ ประโยชน์ของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม การเก็บรักษาความลับ และมีอิสระในการตอบ ในระหว่างการตอบแบบสอบถามคำถามใดที่ไม่ยินดีตอบสามารถข้ามไปได้

5. ในระหว่างการตอบแบบสอบถาม อาสาสมัครสามารถสอบถามประเด็นข้อสงสัยเกี่ยวกับคำถามได้ และอนุญาตให้ยุติการตอบได้เมื่อไม่ต้องการตอบคำถามต่อไป

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล

1. หมายเลขแบบสอบถาม.....วันที่เก็บแบบสอบถาม.....
2. ชื่อหน่วยงานที่เก็บข้อมูล.....
   อำเภอ..... จังหวัด.....
3. ชื่อ-สกุล เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล.....
   ตำแหน่ง.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของแม่วัยรุ่น บุคคลในครอบครัว ข้อมูลก่อนการตั้งครรภ์ แผนการดูแลระหว่างตั้งครรภ์และคลอด และแผนการดำเนินชีวิตหลังคลอด

ส่วนที่ 2.1 ข้อมูลพื้นฐานของแม่วัยรุ่น

1. อายุของท่าน.....ปี (อายุเต็ม ณ วันที่เก็บแบบสอบถาม)

2. สัญชาติ

( ) 1. ไทย ( ) 2. ลาว
( ) 3. เมียนมาร์ ( ) 4. กัมพูชา
( ) 5. อื่นๆ โปรดระบุ..... ( ) 6. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

3. ศาสนา

( ) 1. พุทธ ( ) 2. คริสต์
( ) 3. อิสลาม ( ) 4. อื่นๆ โปรดระบุ.....
( ) 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

4. สถานภาพสมรส

( ) 1. โสด

( ) 2. คู่ (ปัจจุบันอยู่กินด้วยกัน)

( ) 2.1 จดทะเบียนสมรส

( ) 2.2 ไม่ได้จดทะเบียนสมรส

( ) 3. หย่า/แยกกันอยู่/เลิกกัน

( ) 4. หม้าย

( ) 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

5. อาชีพหลักของท่าน<u>ก่อนตั้งครรภ์</u> (เลือกตอบได้เพียง 1 ข้อ)

****ถ้าตอบข้อ 1-2 ให้ทำต่อข้อ 6***

( ) 1. นักเรียน/นักศึกษา โปรดระบุระดับการศึกษา.....

***(1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษาตอนต้น 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย 4. ปวช. 5. ปวส. 6. อุดมศึกษา (กำลังศึกษาในระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรี))*

( ) 2. เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ (กศน./การศึกษาทางเลือก)

****ถ้าตอบข้อ 3-11 ให้ข้ามไปทำข้อ 7***

( ) 3. ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน

( ) 4. รับจ้างทั่วไป

( ) 5. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว

( ) 6. ลูกจ้าง (ในหน่วยงานราชการ/บริษัท/ห้าง/ร้าน/หน่วยงานเอกชน)

( ) 7. รัฐวิสาหกิจ

( ) 8. รับราชการ/พนักงานของรัฐ

( ) 9. เกษตรกร

( ) 10. อื่นๆ โปรดระบุ.....

( ) 11. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

6. สถานะการศึกษาของท่าน<u>ในปัจจุบัน</u>

****ถ้าตอบข้อ 1–3 ให้ข้ามไปทำข้อ 8***

( ) 1. ยังเรียนในสถานศึกษาเดิม

( ) 2. ย้ายสถานศึกษา เนื่องจาก.....

( ) 3. เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ

****ถ้าตอบข้อ 4 - 7 ให้ทำต่อข้อ 7***

( ) 4. พักการศึกษาชั่วคราว

( ) 5. หยุดเรียน/ ลาออก

( ) 6. อื่นๆ โปรดระบุ.....

( ) 7. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

7. อาชีพของท่าน<u>ในปัจจุบัน</u>

( ) 1. ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน
( ) 2. รับจ้างทั่วไป
( ) 3. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว
( ) 4. ลูกจ้าง (ในหน่วยงานราชการ/บริษัท/ห้าง/ร้าน/หน่วยงานเอกชน)
( ) 5. รัฐวิสาหกิจ
( ) 6. รับราชการ/พนักงานของรัฐ
( ) 7. เกษตรกร
( ) 8. อื่นๆ โปรดระบุ.....
( ) 9. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

8. รายได้ต่อเดือนของท่าน

( ) 1. มี ระบุ
( ) 1.1 จากการทำงาน .....บาท/เดือน
( ) 1.2 จากพ่อแม่/ผู้ปกครองของตนเอง.....บาท/เดือน
( ) 1.3 จากสามี/เพื่อนชาย .....บาท/เดือน
( ) 1.4 อื่น ๆ โปรดระบุ .....บาท/เดือน
( ) 2. ไม่มี
( ) 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2.2 ข้อมูลพื้นฐานของบุคคลในครอบครัว

9. ลักษณะการอาศัยอยู่ของท่าน<u>ในปัจจุบัน</u>

( ) 1. อยู่กับบิดาและมารดา
( ) 2. อยู่กับบิดา
( ) 3. อยู่กับมารดา
( ) 4. อยู่กับญาติพี่น้อง
( ) 5. อยู่กับเพื่อน
( ) 6. อยู่กับคู่รัก/สามี
( ) 7. อยู่กับครอบครัวคู่รัก/สามี
( ) 8. อยู่ตามลำพัง
( ) 9. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
( ) 10. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

10. ลักษณะการอาศัยอยู่ของท่าน<u>ก่อนตั้งครรภ์</u>

( ) 1. อยู่กับบิดาและมารดา
( ) 2. อยู่กับบิดา
( ) 3. อยู่กับมารดา
( ) 4. อยู่กับญาติพี่น้อง
( ) 5. อยู่กับเพื่อน
( ) 6. อยู่กับคู่รัก/สามี
( ) 7. อยู่กับครอบครัวคู่รัก/สามี
( ) 8. อยู่ตามลำพัง
( ) 9. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
( ) 10. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

11. สถานภาพสมรสของบิดามารดาของท่านในปัจจุบัน

( ) 1. บิดามารดาอยู่ร่วมกัน
( ) 2. บิดามารดาแยกกันอยู่
( ) 3. หย่าร้าง
( ) 4. บิดาเสียชีวิต
( ) 5. มารดาเสียชีวิต
( ) 6. บิดาและมารดาเสียชีวิต
( ) 7. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

12. ความอบอุ่นในครอบครัว (ก่อนการตั้งครรภ์)

( ) 1. อบอุ่น
( ) 2. ไม่อบอุ่น
( ) 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

13. อายุของมารดา

1. อายุมารดาของท่านในปัจจุบัน
   ( ) 1.1 ทราบ โปรดระบุ ..... ปี (อายุเต็ม)
   ( ) 1.2 ไม่ทราบ
   ( ) 1.3 ไม่ยินดีให้ข้อมูล
2. อายุมารดาของท่านเมื่อมีบุตรคนแรก
   ( ) 2.1 ทราบ โปรดระบุ ..... ปี (อายุเต็ม)
   ( ) 2.2 ไม่ทราบ
   ( ) 2.3 ไม่ยินดีให้ข้อมูล

14. อายุของสามีหรือเพื่อนชาย *(พ่อของเด็ก)*

( ) 1. ทราบ โปรดระบุ..... ปี (อายุเต็ม)
( ) 2. ไม่ทราบ
( ) 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

15. อาชีพหลักในปัจจุบันของสามีหรือเพื่อนชาย

( ) 1. นักเรียน/นักศึกษา โปรดระบุระดับการศึกษา.....
***(1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษาตอนต้น 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย 4. ปวช. 5. ปวส. 6. อุดมศึกษา (กำลังศึกษาในระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรี))*
( ) 2. ไม่ได้ประกอบอาชีพ
( ) 3. รับจ้างทั่วไป
( ) 4. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว
( ) 5. ลูกจ้าง (ในหน่วยงานราชการ/บริษัท/ห้าง/ร้าน/หน่วยงานเอกชน)
( ) 6. รัฐวิสาหกิจ
( ) 7. รับราชการ/พนักงานของรัฐ
( ) 8. เกษตรกร
( ) 9. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
( ) 10. ไม่ทราบ
( ) 11. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

16. รายได้ต่อเดือนของสามีหรือเพื่อนชาย

( ) 1. มี ประมาณ..... บาท/เดือน

( ) 2. ไม่มี

( ) 3. ไม่ทราบ

( ) 4. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2.3 ข้อมูลก่อนการตั้งครรภ์

17. การตั้งครรภ์ครั้งนี้ ท่านตั้งใจให้เกิดขึ้นหรือไม่

( ) 1. ตั้งใจ (***ข้ามไปทำข้อ 19***) ( ) 2. ไม่ตั้งใจ ( ) 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

18. ในระยะ 1 ปี ก่อนตั้งครรภ์ครั้งนี้ ได้ใช้วิธีการคุมกำเนิดใดๆ หรือไม่ (เลือกตอบข้อ 1,2 หรือ 3)

( ) 1. ไม่ได้คุมกำเนิด เนื่องจาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1.1 ไม่รู้จักวิธีคุมกำเนิด

( ) 1.2 มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ตั้งใจ

( ) 1.3 ถูกบังคับขืนใจ

( ) 1.4 เคยคุมกำเนิดแต่มีภาวะแทรกซ้อน

( ) 1.5 มีเพศสัมพันธ์ในขณะมึนเมา

( ) 1.6 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

( ) 2. คุมกำเนิดด้วยวิธี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 2.1 ถุงยางอนามัย ( ) 2.2 ยาเม็ดคุมกำเนิด

( ) 2.3 ยาฉีดคุมกำเนิด ( ) 2.4 ยาคุมฉุกเฉิน

( ) 2.5 ห่วงอนามัย ( ) 2.6 ยาฝังคุมกำเนิด

( ) 2.7 นับระยะปลอดภัย ( ) 2.8 หลั่งภายนอก

( ) 2.9 ใช้ถุงยางอนามัยร่วมกับวิธีคุมกำเนิดชั่วคราวหรือกึ่งถาวรชนิดใดชนิดหนึ่ง ดังต่อไปนี้ ยาเม็ดคุมกำเนิด, ยาฉีดคุมกำเนิด, ห่วงอนามัย และยาฝังคุมกำเนิด

( ) 2.10 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

( ) 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

19. *ก่อนการตั้งครรภ์*ท่านได้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่

( ) 1. ไม่เคยดื่ม

( ) 2. เคยและเลิกแล้วนาน 1 ปี หรือน้อยกว่า

( ) 3. เคยและเลิกแล้วนานมากกว่า 1 ปี

( ) 4. เคยและปัจจุบันยังดื่มอยู่

( ) 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

20. *ก่อนการตั้งครรภ์*ท่านสูบบุหรี่หรือไม่

( ) 1. ไม่เคยสูบเลย

( ) 2. เคยและเลิกแล้วนาน 1 ปี หรือน้อยกว่า

( ) 3. เคยและเลิกแล้วนานมากกว่า 1 ปี

( ) 4. เคยและปัจจุบันยังสูบอยู่

( ) 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

21. *<u>สามีหรือเพื่อนชาย</u>*ของท่านดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่

( ) 1. ไม่เคยดื่ม
( ) 2. เคยและเลิกแล้วนาน 1 ปี หรือน้อยกว่า
( ) 3. เคยและเลิกแล้วนานมากกว่า 1 ปี
( ) 4. เคยและปัจจุบันยังดื่มอยู่
( ) 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

22. *<u>สามีหรือเพื่อนชาย</u>*ของท่านสูบบุหรี่หรือไม่

( ) 1. ไม่เคยสูบเลย
( ) 2. เคยและเลิกแล้วนาน 1 ปี หรือน้อยกว่า
( ) 3. เคยและเลิกแล้วนานมากกว่า 1 ปี
( ) 4. เคยและปัจจุบันยังสูบอยู่
( ) 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

23. ท่านมีเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันที่เคยตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี หรือไม่

( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี ( ) 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

24. ท่านมีญาติพี่น้องที่เคยตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี หรือไม่

( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี ( ) 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2.4 แผนการดูแลระหว่างตั้งครรภ์และคลอด

(2.4.1) ข้อมูลการฝากครรภ์

25. จำนวนการตั้งครรภ์..... ครั้ง (รวมการตั้งครรภ์ครั้งนี้)
26. ตั้งครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุ..... ปี (อายุเต็ม)
27. จำนวนการคลอด..... ครั้ง
28. จำนวนการแท้ง..... ครั้ง
29. จำนวนบุตรมีชีวิต..... คน
30. บุตรคนสุดท้ายอายุ..... ปี หรือ.....เดือน
31. ขณะนี้อายุครรภ์..... สัปดาห์
32. ฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์..... สัปดาห์

(2.4.2) แผนการดูแลระหว่างตั้งครรภ์และคลอด

33. เมื่อท่านทราบว่าท่านตั้งครรภ์ ท่าน*<u>บอก</u>*ใครเป็นคนแรก

( ) 1. ไม่บอกใคร
( ) 2. บิดา/มารดา/ผู้ปกครอง ของตนเอง
( ) 3. บิดา/มารดา/ผู้ปกครอง ของสามี/เพื่อนชาย
( ) 4. สามี/เพื่อนชาย
( ) 5. เพื่อน
( ) 6. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/เจ้าน้าที่คลินิกวัยรุ่น
( ) 7. ครูอาจารย์
( ) 8. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
( ) 9. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

34. เมื่อท่านทราบว่าท่านตั้งครรภ์ ท่าน*ปรึกษา*ใครบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ไม่ปรึกษาใคร
( ) 2. บิดา/มารดา/ผู้ปกครอง ของตนเอง
( ) 3. บิดา/มารดา/ผู้ปกครอง ของสามี/เพื่อนชาย
( ) 4. สามี/เพื่อนชาย
( ) 5. เพื่อน
( ) 6. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/เจ้าหน้าที่คลินิกวัยรุ่น
( ) 7. ครูอาจารย์
( ) 8. สายด่วนสุขภาพ
( ) 9. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
( ) 10. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

35. ผู้ที่ให้การดูแลท่านในขณะตั้งครรภ์ครั้งนี้คือใคร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ไม่มี
( ) 2. สามี/เพื่อนชาย
( ) 3. บิดามารดา ตนเอง
( ) 4. บิดามารดา ฝ่ายชาย
( ) 5. ญาติพี่น้องตนเอง
( ) 6. ญาติพี่น้อง ฝ่ายชาย
( ) 7. เพื่อน
( ) 8. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
( ) 9. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

36. ท่านวางแผนจะคลอดที่ไหน โปรดระบุชื่อโรงพยาบาล/สถานที่คลอด.....

37. ท่าน*วางแผน*การคุมกำเนิดหลังคลอดอย่างไร (เลือกตอบข้อ 1,2,3 หรือ 4)

( ) 1. คาดว่าจะไม่คุมกำเนิด เนื่องจาก (โปรดระบุ) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
    ( ) 1.1 ต้องการมีบุตรอีก
    ( ) 1.2 บิดา/มารดาไม่ให้คุมกำเนิด
    ( ) 1.3 สามี/เพื่อนชายไม่ให้คุมกำเนิด
    ( ) 1.4 กังวลเรื่องผลข้างเคียงของวิธีคุมกำเนิด
    ( ) 1.5 แยกทางกับสามี/เพื่อนชาย
    ( ) 1.6 อื่น ๆ โปรดระบุ.....
( ) 2. คาดว่าจะคุมกำเนิดด้วยวิธี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
    ( ) 2.1 ถุงยางอนามัย
    ( ) 2.2 ยาเม็ดคุมกำเนิด
    ( ) 2.3 ยาฉีดคุมกำเนิด
    ( ) 2.4 ยาคุมฉุกเฉิน
    ( ) 2.5 ห่วงอนามัย
    ( ) 2.6 ยาฝังคุมกำเนิด
    ( ) 2.7 นับระยะปลอดภัย
    ( ) 2.8 หลั่งภายนอก

( ) 2.9 ใช้ถุงยางอนามัย ร่วมกับวิธีคุมกำเนิดชั่วคราว หรือกึ่งถาวรชนิดใดชนิดหนึ่ง ดังต่อไปนี้ ยาเม็ดคุมกำเนิด, ยาฉีดคุมกำเนิด, ห่วงอนามัย และยาฝังคุมกำเนิด

( ) 2.10 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

( ) 3. ยังไม่ได้วางแผน

( ) 4. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

38. ระหว่างการฝากครรภ์ท่านใช้สิทธิ์การรักษาประเภทใด

( ) 1. หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง)

( ) 2. สิทธิข้าราชการ

( ) 3. ประกันสังคม

( ) 4. ประกันสุขภาพเอกชน

( ) 5. หลักประกันสุขภาพต่างด้าว

( ) 6. ชำระเงินเอง

( ) 7. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

( ) 8. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2.5 แผนการดำเนินชีวิตหลังคลอด

39. ท่าน*<u>วางแผน</u>*จะให้ใครเป็นหลักในการเลี้ยงดูบุตร

( ) 1. ตัวเอง

( ) 2. สามี/เพื่อนชาย

( ) 3. บิดา มารดาหรือญาติของตนเอง

( ) 4. บิดา มารดาหรือญาติ ของฝ่ายชาย

( ) 5. ยกให้ผู้อื่น

( ) 6. ยังไม่ได้วางแผน

( ) 7. อื่นๆ โปรดระบุ.....

( ) 8. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

40. ท่านวางแผนชีวิตหลังคลอดบุตรอย่างไร? (แผนหลัก)

( ) 1. กลับไปเรียนในสถานศึกษาเดิม

( ) 2. ย้ายไปเรียนสถานศึกษาอื่น เนื่องจาก.....

( ) 3. เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ

( ) 4. อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร

( ) 5. ทำงาน (โปรดระบุประเภทงาน).....

( ) 6. อื่นๆ โปรดระบุ .....

( ) 7. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

ส่วนที่ 3 ความต้องการความช่วยเหลือด้านต่างๆ

41. *<u>ในระยะตั้งครรภ์</u>*ท่านต้องการความช่วยเหลือด้านไหนบ้าง

( ) 1. ไม่ต้องการ

( ) 2. ต้องการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 2.1 ผู้แจ้งการตั้งครรภ์แก่ บิดา-มารดา/ผู้ปกครอง และพูดคุยเพื่อให้ยอมรับการตั้งครรภ์

( ) 2.2 การช่วยเหลือประสานงานกับสถานศึกษาเรื่องการศึกษาต่อ

( ) 2.3 ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในระยะตั้งครรภ์

( ) 2.4 การประกอบอาชีพระหว่างตั้งครรภ์

( ) 2.5 การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการฝากครรภ์และคลอด

( ) 2.6 ที่พักระหว่างตั้งครรภ์และคลอด

( ) 2.7 รับคำปรึกษาทางสุขภาพจิต เช่น ภาวะเครียด, วิตกกังวล, ซึมเศร้า ฯลฯ

( ) 2.8 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

42. *<u>ในระยะหลังคลอด</u>*ท่านต้องการความช่วยเหลือด้านไหนบ้าง

( ) 1. ไม่ต้องการ

( ) 2. ต้องการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 2.1 ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร

( ) 2.2 ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดและการดูแลตนเองหลังคลอด

( ) 2.3 ประสานงานกับสถานศึกษาเรื่องการศึกษาต่อ

( ) 2.4 การประกอบอาชีพหลังคลอด

( ) 2.5 ค่าใช้จ่ายในการดูแลบุตร

( ) 2.6 ที่พักหลังคลอด

( ) 2.7 จัดหาผู้รับอุปการะบุตร

( ) 2.8 รับคำปรึกษาด้านสุขภาพจิต เช่น ภาวะเครียด, วิตกกังวล, ซึมเศร้า ฯลฯ

( ) 2.9 อื่นๆ โปรดระบุ.....

แบบสอบถาม
การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น ณ จุดตรวจหลังคลอดหรือมารับบริการหลังคลอด
Teenage Pregnancy Surveillance

<u>คำชี้แจง</u>

1. แบบสอบถามนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครแม่วัยรุ่นที่มารับบริการฝากครรภ์ และบริการตรวจหลังคลอด (ในที่นี้ใช้คำว่า “อาสาสมัคร”) ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะนำไปประกอบการจัดทำแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น

2. ก่อนทำการตอบแบบสอบถาม เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลโปรดชี้แจงให้อาสาสมัครเข้าใจวัตถุประสงค์และประโยชน์ของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลทั้งหมดจะถือเป็นความลับ การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอเป็นภาพรวมของผลการศึกษาเท่านั้น การยินยอมหรือไม่ยินยอมตอบแบบสอบถาม จะไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงแผนการรักษาของแพทย์แต่อย่างใด

3. ทำการเก็บข้อมูลเฉพาะผู้ที่ยินยอม

4. เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลควรเริ่มต้นด้วยการสร้างความคุ้นเคยกับอาสาสมัครก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล แนะนำความเป็นมาของโครงการ ประโยชน์ของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม การเก็บรักษาความลับ และมีอิสระในการตอบ ในระหว่างการตอบแบบสอบถามคำถามใดที่ไม่ยินดีตอบสามารถข้ามไปได้

5. ในระหว่างการตอบแบบสอบถาม อาสาสมัครสามารถสอบถามประเด็นข้อสงสัยเกี่ยวกับคำถามได้ และอนุญาตให้ยุติการตอบได้เมื่อไม่ต้องการตอบคำถามต่อไป

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล

1. หมายเลขแบบสอบถาม.....วันที่เก็บแบบสอบถาม.....
2. ชื่อหน่วยงานที่เก็บข้อมูล.....
   อำเภอ..... จังหวัด.....
3. ชื่อ-สกุล เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล.....
   ตำแหน่ง.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของแม่วัยรุ่น บุคคลในครอบครัว ข้อมูลก่อนการตั้งครรภ์ การดูแลระหว่างตั้งครรภ์และคลอด และการดำเนินชีวิตหลังคลอด

ส่วนที่ 2.1 ข้อมูลพื้นฐานของแม่วัยรุ่น

1. อายุของท่าน.....ปี (อายุเต็ม ณ วันที่คลอด)

2. สัญชาติ

( ) 1. ไทย ( ) 2. ลาว
( ) 3. เมียนมาร์ ( ) 4. กัมพูชา
( ) 5. อื่น ๆ โปรดระบุ..... ( ) 6. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

3. ศาสนา

( ) 1. พุทธ ( ) 2. คริสต์
( ) 3. อิสลาม ( ) 4. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
( ) 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

4. สถานภาพสมรส

( ) 1. โสด

( ) 2. คู่ (ปัจจุบันอยู่กินด้วยกัน)

( ) 2.1 จดทะเบียนสมรส

( ) 2.2 ไม่ได้จดทะเบียนสมรส

( ) 3. หย่า/แยกกันอยู่/เลิกกัน

( ) 4. หม้าย

( ) 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

5. อาชีพของท่าน<u>ก่อนตั้งครรภ์</u> (เลือกตอบได้เพียง 1 ข้อ)

***ถ้าตอบข้อ 1-2 ให้ทำต่อข้อ 6**

( ) 1. นักเรียน/นักศึกษา โปรดระบุระดับการศึกษา.....

**(1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษาตอนต้น 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย 4. ปวช. 5. ปวส. 6. อุดมศึกษา (กำลังศึกษาในระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรี)

( ) 2. เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ

***ถ้าตอบข้อ 3-11 ให้ข้ามไปตอบข้อ 7**

( ) 3. ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน

( ) 4. รับจ้างทั่วไป

( ) 5. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว

( ) 6. ลูกจ้าง (ในหน่วยงานราชการ/บริษัท/ห้าง/ร้าน/หน่วยงานเอกชน)

( ) 7. รัฐวิสาหกิจ

( ) 8. รับราชการ/พนักงานของรัฐ

( ) 9. เกษตรกร

( ) 10. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

( ) 11. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

6. สถานะการศึกษาของท่านในปัจจุบัน

***ถ้าตอบข้อ 1 – 3 ให้ข้ามไปทำต่อข้อ 8**

( ) 1. ยังเรียนในสถานศึกษาเดิม

( ) 2. ย้ายสถานศึกษาเนื่องจาก.....

( ) 3. เรียนนอกระบบการศึกษาปกติ

***ถ้าตอบข้อ 4 - 7 ให้ทำข้อ 7 ต่อ**

( ) 4. พักการศึกษาชั่วคราว

( ) 5. หยุดเรียน/ ลาออก

( ) 6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

( ) 7. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

7. อาชีพของท่านในปัจจุบัน

( ) 1. ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน

( ) 2. รับจ้างทั่วไป

( ) 3. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว

( ) 4. ลูกจ้าง (ในหน่วยงานราชการ/บริษัท/ห้าง/ร้าน/หน่วยงานเอกชน)

( ) 5. รัฐวิสาหกิจ

( ) 6. รับราชการ/พนักงานของรัฐ

( ) 7. เกษตรกร

( ) 8. อื่น ๆ โปรดระบุ .....

( ) 9. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

8. รายได้ต่อเดือนของท่าน

( ) 1. มี ระบุ

( ) 1.1 จากการทำงาน .....บาท/เดือน

( ) 1.2 จากพ่อแม่/ผู้ปกครองของตนเอง.....บาท/เดือน

( ) 1.3 จากสามี/เพื่อนชาย .....บาท/เดือน

( ) 1.4 อื่นๆ โปรดระบุ .....บาท/เดือน

( ) 2. ไม่มี

( ) 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2.2 ข้อมูลพื้นฐานของบุคคลในครอบครัว

9. ลักษณะการอาศัยอยู่ของท่านในปัจจุบัน

( ) 1. อยู่กับบิดาและมารดา

( ) 2. อยู่กับบิดา

( ) 3. อยู่กับมารดา

( ) 4. อยู่กับญาติพี่น้อง

( ) 5. อยู่กับเพื่อน

( ) 6. อยู่กับคู่รัก/สามี

( ) 7. อยู่กับครอบครัวคู่รัก/สามี

( ) 8. อยู่ตามลำพัง

( ) 9. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

( ) 10. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

10. ลักษณะการอาศัยอยู่ของท่านก่อนตั้งครรภ์

( ) 1. อยู่กับบิดาและมารดา

( ) 2. อยู่กับบิดา

( ) 3. อยู่กับมารดา

( ) 4. อยู่กับญาติพี่น้อง

( ) 5. อยู่กับเพื่อน

( ) 6. อยู่กับคู่รัก/สามี

( ) 7. อยู่กับครอบครัวคู่รัก/สามี

( ) 8. อยู่ตามลำพัง

( ) 9. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

( ) 10. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

11. สถานภาพสมรสของบิดามารดาของท่านในปัจจุบัน

( ) 1. บิดามารดาอยู่ร่วมกัน

( ) 2. บิดามารดาแยกกันอยู่ (ทำงานคนละที่)

( ) 3. หย่าร้าง

( ) 4. บิดาเสียชีวิต

( ) 5. มารดาเสียชีวิต

( ) 6. บิดาและมารดาเสียชีวิต

( ) 7. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

12. ความอบอุ่นในครอบครัว

( ) 1. อบอุ่น

( ) 2. ไม่อบอุ่น

( ) 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

13. อายุของมารดา

1. อายุมารดาของท่านในปัจจุบัน

   ( ) 1.1 ทราบ โปรดระบุ ..... ปี (อายุเต็ม)

   ( ) 1.2 ไม่ทราบ

   ( ) 1.3 ไม่ยินดีให้ข้อมูล

2. อายุมารดาของท่านเมื่อมีบุตรคนแรก

   ( ) 2.1 ทราบ โปรดระบุ ..... ปี (อายุเต็ม)

   ( ) 2.2 ไม่ทราบ

   ( ) 2.3 ไม่ยินดีให้ข้อมูล

14. อายุของสามีหรือเพื่อนชาย (พ่อของเด็ก)

( ) 1. ทราบ โปรดระบุ..... ปี (อายุเต็ม)

( ) 2. ไม่ทราบ

( ) 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

15. อาชีพหลักในปัจจุบันของสามีหรือเพื่อนชาย

( ) 1. นักเรียน/นักศึกษา โปรดระบุระดับการศึกษา.....

**(1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษาตอนต้น 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย 4. ปวช. 5. ปวส. 6. อุดมศึกษา (กำลังศึกษาในระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรี))

( ) 2. ไม่ได้ประกอบอาชีพ

( ) 3. รับจ้างทั่วไป

( ) 4. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว

( ) 5. ลูกจ้าง (ในหน่วยงานราชการ/บริษัท/ห้าง/ร้าน/หน่วยงานเอกชน)

( ) 6. รัฐวิสาหกิจ

( ) 7. รับราชการ/พนักงานของรัฐ

( ) 8. เกษตรกร

( ) 9. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

( ) 10. ไม่ทราบ

( ) 11. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

16. รายได้ต่อเดือนของสามีหรือเพื่อนชาย

( ) 1. มี ประมาณ..... บาท/เดือน

( ) 2. ไม่มี

( ) 3. ไม่ทราบ

( ) 4. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2.3 ข้อมูลก่อนการตั้งครรภ์

17. การตั้งครรภ์ครั้งนี้ ท่านตั้งใจให้เกิดขึ้นหรือไม่

( ) 1. ตั้งใจ (ข้ามไปทำข้อ 19) ( ) 2. ไม่ตั้งใจ ( ) 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

18. ในระยะ 1 ปี ก่อนตั้งครรภ์ครั้งนี้ ได้ใช้วิธีการคุมกำเนิดใดๆ หรือไม่ (เลือกตอบข้อ 1,2 หรือ 3)

( ) 1. ไม่ได้คุมกำเนิด เนื่องจาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1.1 ไม่รู้จักวิธีคุมกำเนิด

( ) 1.2 มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ตั้งใจ

( ) 1.3 ถูกบังคับขืนใจ

( ) 1.4 เคยคุมกำเนิดแต่มีภาวะแทรกซ้อน

( ) 1.5 มีเพศสัมพันธ์ในขณะมึนเมา

( ) 1.6 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

( ) 2. คุมกำเนิดด้วยวิธี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 2.1 ถุงยางอนามัย ( ) 2.2 ยาเม็ดคุมกำเนิด

( ) 2.3 ยาฉีดคุมกำเนิด ( ) 2.4 ยาคุมฉุกเฉิน

( ) 2.5 ห่วงอนามัย ( ) 2.6 ยาฝังคุมกำเนิด

( ) 2.7 นับระยะปลอดภัย ( ) 2.8 หลั่งภายนอก

( ) 2.9 ใช้ถุงยางอนามัยร่วมกับวิธีคุมกำเนิดชั่วคราวหรือกึ่งถาวรชนิดใดชนิดหนึ่ง ดังต่อไปนี้ ยาเม็ดคุมกำเนิด, ยาฉีดคุมกำเนิด, ห่วงอนามัย และยาฝังคุมกำเนิด

( ) 2.10 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

( ) 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

19. ก่อนการตั้งครรภ์ท่านเคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่

( ) 1. ไม่เคยดื่ม

( ) 2. เคยและเลิกแล้วนาน 1 ปี หรือน้อยกว่า

( ) 3. เคยและเลิกแล้วนานมากกว่า 1 ปี

( ) 4. เคยและปัจจุบันยังดื่มอยู่

( ) 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

20. ก่อนการตั้งครรภ์ท่านสูบบุหรี่หรือไม่

( ) 1. ไม่เคยสูบ

( ) 2. เคยและเลิกแล้วนาน 1 ปี หรือน้อยกว่า

( ) 3. เคยและเลิกแล้วนานมากกว่า 1 ปี

( ) 4. เคยและปัจจุบันยังดื่มอยู่

( ) 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

21. สามีหรือเพื่อนชายของท่านดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่

( ) 1. ไม่เคยดื่ม
( ) 2. เคยและเลิกแล้วนาน 1 ปี หรือน้อยกว่า
( ) 3. เคยและเลิกแล้วนานมากกว่า 1 ปี
( ) 4. เคยและปัจจุบันยังดื่มอยู่
( ) 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

22. สามีหรือเพื่อนชายของท่านสูบบุหรี่หรือไม่

( ) 1. ไม่เคยสูบ
( ) 2. เคยและเลิกแล้วนาน 1 ปี หรือน้อยกว่า
( ) 3. เคยและเลิกแล้วนานมากกว่า 1 ปี
( ) 4. เคยและปัจจุบันยังดื่มอยู่
( ) 5. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

23. ท่านมีเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันที่เคยตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี หรือไม่

( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี ( ) 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

24. ท่านมีญาติพี่น้องที่เคยตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี หรือไม่

( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี ( ) 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2.4 การดูแลระหว่างตั้งครรภ์และคลอด

(2.4.1) ข้อมูลข้อมูลการฝากครรภ์

25. จำนวนการตั้งครรภ์..... ครั้ง

26. ตั้งครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุ..... ปี (อายุเต็ม)

27. จำนวนการคลอด..... ครั้ง

28. จำนวนการแท้ง..... ครั้ง

29. จำนวนบุตรมีชีวิต..... คน

30. บุตรคนสุดท้ายอายุ..... ปี ..... เดือน

31. ฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์..... สัปดาห์

(2.4.2) การดูแลระหว่างตั้งครรภ์และคลอด

32. ตอนที่ท่านทราบว่าตั้งครรภ์ ท่านบอกใครเป็นคนแรก

( ) 1. ไม่บอกใคร
( ) 2. บิดา/มารดา/ผู้ปกครอง ของตนเอง
( ) 3. บิดา/มารดา/ผู้ปกครอง ของสามี/เพื่อนชาย
( ) 4. สามี/เพื่อนชาย
( ) 5. เพื่อน
( ) 6. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/เจ้าหน้าที่คลินิกวัยรุ่น
( ) 7. ครูอาจารย์
( ) 8. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
( ) 9. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

33. ตอนที่ท่านทราบว่าตั้งครรภ์ ท่านปรึกษาใครบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ไม่ปรึกษาใคร
( ) 2. บิดา/มารดา/ผู้ปกครอง
( ) 3. บิดา/มารดา/ผู้ปกครอง ของสามี/เพื่อนชาย
( ) 4. สามี/เพื่อนชาย
( ) 5. เพื่อน
( ) 6. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/เจ้าหน้าที่คลินิกวัยรุ่น
( ) 7. ครูอาจารย์
( ) 8. สายด่วนสุขภาพ
( ) 9. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
( ) 10. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

34. ผู้ที่ให้การดูแลท่านในขณะตั้งครรภ์ครั้งนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ไม่มี
( ) 2. สามี/เพื่อนชาย
( ) 3. บิดามารดา ของตนเอง
( ) 4. บิดามารดา ฝ่ายชาย
( ) 5. ญาติพี่น้องของตนเอง
( ) 6. ญาติพี่น้อง ฝ่ายชาย
( ) 7. เพื่อน
( ) 8. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
( ) 9. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

35. ท่านคลอดที่ไหน โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 2.5 การดำเนินชีวิตหลังคลอด

36. ผู้ที่เป็นหลักในการเลี้ยงดูทารกคือใคร

( ) 1. ตัวเอง
( ) 2. สามี/เพื่อนชาย
( ) 3. บิดา มารดาหรือญาติของตนเอง
( ) 4. บิดา มารดาหรือญาติของฝ่ายชาย
( ) 5. ยกให้ผู้อื่น
( ) 6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
( ) 7. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

37. นอกจากผู้เลี้ยงดูหลักในข้อ 36 แล้ว มีใครเป็นผู้ช่วยเหลือดูแลบุตรอีกบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ตัวเอง
( ) 2. บิดาและมารดาของตนเอง
( ) 3. บิดาและมารดาของฝ่ายชาย
( ) 4. ญาติพี่น้องตนเอง
( ) 5. ญาติพี่น้อง ฝ่ายชาย
( ) 6. เพื่อน
( ) 7. คู่รัก/สามี
( ) 8. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
( ) 9. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

38. การดำเนินชีวิตของท่านหลังคลอดบุตรเป็นอย่างไร (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

( ) 1. กลับไปเรียนในสถานศึกษาเดิม

( ) 2. ย้ายไปเรียนสถานศึกษาอื่น เนื่องจาก.....

( ) 3. เรียนการศึกษานอกระบบการศึกษาปกติ

( ) 4. อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร

( ) 5. ทำงาน (โปรดระบุประเภทงาน).....

( ) 6. อื่น ๆ โปรดระบุ .....

( ) 7. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

ส่วนที่ 3 ข้อมูลของมารดาและทารก

39. คลอดวันที่.....

40. อายุครรภ์ขณะที่คลอด..... สัปดาห์

41. วิธีการคลอด

( ) 1. คลอดปกติทางช่องคลอด

( ) 2. ใช้เครื่องดูดสุญญากาศ

( ) 3. ผ่าตัดออกทางหน้าท้อง

( ) 4. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

42. ภาวะแทรกซ้อนของแม่ระยะฝากครรภ์

( ) 1. ไม่มีภาวะแทรกซ้อน

( ) 2. มีภาวะแทรกซ้อน โปรดระบุอาการ.....

( ) 3. ไม่มีข้อมูล

43. ภาวะแทรกซ้อนของแม่ระหว่างคลอด

( ) 1. ไม่มีภาวะแทรกซ้อน

( ) 2. มีภาวะแทรกซ้อน โปรดระบุอาการ.....

( ) 3. ไม่มีข้อมูล

44. ภาวะแทรกซ้อนของแม่หลังคลอด

( ) 1. ไม่มีภาวะแทรกซ้อน

( ) 2. มีภาวะแทรกซ้อน โปรดระบุอาการ.....

( ) 3. ไม่มีข้อมูล

45. น้ำหนักทารกแรกเกิด..... กรัม

46. น้ำหนักทารกในปัจจุบัน..... กรัม

47. APGAR score

( ) 1. ที่ 1 นาที.....

( ) 2. ที่ 5 นาที.....

( ) 3. ไม่มีข้อมูล

48. ภาวะแทรกซ้อนของทารกแรกคลอด (ภายใน 7 วันหลังคลอด)

( ) 1. ไม่มีภาวะแทรกซ้อน

( ) 2. มีภาวะแทรกซ้อน โปรดระบุอาการ.....

( ) 3. ไม่มีข้อมูล

49. ภาวะสุขภาพของทารกในปัจจุบัน

( ) 1. แข็งแรงสมบูรณ์

( ) 2. ผิดปกติ โปรดระบุ.....

( ) 3. ไม่มีข้อมูล

50. ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว (ตั้งแต่คลอดจนถึงวันที่มารับบริการหลังคลอด)

( ) 1. ใช่

( ) 2. ไม่ใช่ เนื่องจาก.....

( ) 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

51. ปัจจุบันท่านคุมกำเนิดด้วยวิธีใด (เลือกตอบข้อ 1,2 หรือ 3) ตั้งแต่คลอดจนถึงวันที่มาโรงพยาบาลในวันนี้

( ) 1. ไม่คุมกำเนิด เนื่องจาก (โปรดระบุ) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1.1 ต้องการมีบุตรอีก

( ) 1.2 บิดา/มารดาไม่ให้คุมกำเนิด

( ) 1.3 สามี/เพื่อนชายไม่ให้คุมกำเนิด

( ) 1.4 กังวลเรื่องผลข้างเคียงของวิธีคุมกำเนิด

( ) 1.5 แยกทางกับสามี/เพื่อนชาย

( ) 1.6 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

( ) 2. ได้คุมกำเนิดด้วยวิธีใด ต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 2.1 ถุงยางอนามัย

( ) 2.2 ยาเม็ดคุมกำเนิด

( ) 2.3 ยาฉีดคุมกำเนิด

( ) 2.4 ยาคุมฉุกเฉิน

( ) 2.5 ห่วงอนามัย

( ) 2.6 ยาฝังคุมกำเนิด

( ) 2.7 นับระยะปลอดภัย

( ) 2.8 หลั่งภายนอก

( ) 2.9 ใช้ถุงยางอนามัย ร่วมกับวิธีคุมกำเนิดชั่วคราวหรือกึ่งถาวรชนิดใดชนิดหนึ่ง ดังต่อไปนี้ ยาเม็ดคุมกำเนิด, ยาฉีดคุมกำเนิด, ห่วงอนามัย และยาฝังคุมกำเนิด

( ) 2.10 อื่นๆ โปรดระบุ.....

( ) 3. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

52. ท่านสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรได้หรือไม่

( ) 1. ได้ ในเรื่องใดต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1.1 การเลี้ยงดูบุตรด้วยนมแม่

( ) 1.2 การส่งเสริมพัฒนาการ

( ) 1.3 การสังเกตอาการผิดปกติของบุตร

( ) 1.4 การพาไปรับวัคซีนตามนัด

( ) 2. ไม่ได้ เนื่องจาก.....

( ) 3. ไม่ได้เลี้ยงลูกเอง

( ) 4. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

53. ท่านมั่นใจในการเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองหรือไม่

( ) 1. มั่นใจ

( ) 2. ไม่มั่นใจ เนื่องจาก.....

( ) 3. ไม่ได้เลี้ยงลูกเอง

( ) 4. ไม่ยินดีให้ข้อมูล

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข